

Nhân Dân cuối tuần

CƠ QUAN TRUNG ƯƠNG CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG, NHÀ NƯỚC VÀ NHÂN DÂN VIỆT NAM

SỐ 15 (1885)
NGÀY 13/4/2025

HỒI SINH ĐẤT CHÂU THỔ CỬU LONG

LTS - Sau nhiều thập kỷ thâm canh ba vụ lúa liên tục, Đồng bằng sông Cửu Long - vựa lúa lớn nhất Việt Nam - đang đối mặt với tình trạng suy thoái đất nghiêm trọng. Sự “ôm yếu” của đất đai đặt ra nguy cơ lớn đối với an ninh lương thực dài hạn. Trước những cảnh báo ngày càng gay gắt, đã đến lúc cần nghiêm túc áp dụng “bài thuốc thuận thiên” để hồi sinh vùng châu thổ vốn giàu phù sa và màu mỡ này.

(Xem trang 4-7)

Nắng hạn kéo dài khiến sông ngòi, kênh rạch ở Cà Mau khô cạn.

Ảnh: NGUYỄN THANH DŨNG

CHÍNH TRỊ

GHI ĐẬM DẤU ẤN VIỆT NAM

Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn và Phu nhân cùng Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam vừa kết thúc tốt đẹp chuyến tham dự Đại hội đồng lần thứ 150 của Liên minh Nghị viện thế giới (IPU-150), thăm chính thức Cộng hòa Uzbekistan và Cộng hòa Armenia. Chuyến công tác khẳng định chủ trương nhất quán của Việt Nam luôn coi trọng và mong muốn củng cố quan hệ với các nước bạn bè truyền thống, đồng thời truyền tải thông điệp: Quốc hội Việt Nam cam kết sẽ tiếp tục đồng hành cùng các nghị viện trên thế giới, quyết tâm hiện thực hóa những mục tiêu cao cả vì một thế giới hòa bình, phát triển bền vững, công bằng và tốt đẹp hơn cho toàn nhân loại.

(Xem trang 2)

KINH TẾ

VƯƠN LÊN TRONG CHUỖI GIÁ TRỊ TOÀN CẦU

Theo dự báo từ Cục Thống kê, nếu lượng hàng hóa xuất khẩu sang Hoa Kỳ giảm 10% do mức thuế mới, tăng trưởng GDP của Việt Nam trong năm nay có thể giảm 0,84 điểm phần trăm. Thời điểm này đang là thử thách lớn đối với không chỉ các doanh nghiệp xuất khẩu mà còn đối với tất cả các ngành sản xuất nội địa. Ngành sản xuất nội địa cần ưu tiên điều chỉnh chuỗi sản xuất, gia tăng các khâu có giá trị gia tăng trong nước và giảm phụ thuộc vào nguyên liệu nhập khẩu. Thông qua việc chuyển đổi từ cạnh tranh về giá thành sang cạnh tranh bằng giá trị, Việt Nam gia tăng vị thế xuất khẩu của mình trên thị trường thế giới trong thập kỷ tới.

(Xem trang 3)

Ghi đậm dấu ấn Việt Nam

■ NGỌC MINH

Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn và Phu nhân cùng Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam vừa kết thúc tốt đẹp chuyến tham dự Đại hội đồng lần thứ 150 của Liên minh Nghị viện thế giới (IPU-150), thăm chính thức Cộng hòa Uzbekistan và Cộng hòa Armenia. Chuyến công tác của Chủ tịch Quốc hội góp phần ghi đậm dấu ấn Việt Nam tại diễn đàn hợp tác nghị viện khu vực và thế giới, tạo môi trường thuận lợi để khai thác dư địa, thúc đẩy hợp tác sâu rộng với Armenia và Uzbekistan.

MỘT trong những kết quả nổi bật của chuyến thăm chính thức Cộng hòa Armenia là việc Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn và Chủ tịch Quốc hội Alen Simonyan đã ký thỏa thuận hợp tác đầu tiên giữa Quốc hội hai nước, tạo khuôn khổ pháp lý cho việc tăng cường hợp tác giữa hai cơ quan lập pháp trong thời gian tới. Hai bên nhất trí tạo điều kiện thuận lợi để doanh nghiệp hai nước trực tiếp kết nối, tìm cơ hội hợp tác, đầu tư; tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp khi đầu tư vào thị trường của nhau; thúc đẩy hợp tác trong nhiều lĩnh vực mới như kết nối hàng không, khoa học-công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số, trí tuệ nhân tạo (AI), chuyển đổi xanh... Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn thông báo: Quốc hội Việt Nam đã thành lập Nhóm Nghị sĩ hữu nghị Việt Nam-Armenia, đồng thời bày tỏ tin tưởng Nhóm sẽ trở thành cầu nối thúc đẩy quan hệ giữa hai nước, hai Quốc hội.

Bên cạnh hợp tác nghị viện song phương, thúc đẩy hợp tác kinh tế là một trong những điểm nhấn quan trọng. Tại cuộc gặp giữa Chủ tịch

Quốc hội Trần Thanh Mẫn và Thủ tướng Armenia Nikol Pashinyan, hai nhà lãnh đạo nhất trí mở đường cho hàng hóa nông, thủy, hải sản của Việt Nam vào thị trường Armenia; quan tâm các sản phẩm xuất khẩu của Armenia như rượu vang, thực phẩm chế biến và kim loại...; triển khai hiệu quả Hiệp định Thương mại tự do giữa Việt Nam và Liên minh Kinh tế Á-Âu (EAEU) nhằm tạo chuyển biến mạnh mẽ, đột phá trong hợp tác kinh tế-thương mại song phương. Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn đề nghị Armenia trao đổi với các nước thành viên EAEU để cùng Việt Nam khai thác hiệu quả Hiệp định thương mại tự do, loại bỏ các rào cản kỹ thuật để hàng hóa hai bên thuận lợi tiếp cận thị trường của nhau.

Chuyến thăm chính thức Uzbekistan của Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn mang ý nghĩa đặc biệt, bởi đây là chuyến thăm đầu tiên của Chủ tịch Quốc hội Việt Nam tới Cộng hòa Uzbekistan kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao vào năm 1992. Chủ tịch Thượng viện Uzbekistan Tanzila Narbaeva trong cuộc hội kiến Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn đã đánh giá:

“Việt Nam là một nước phát triển năng động nhất ở châu Á, là người bạn thân thiết của Uzbekistan với tình hữu nghị truyền thống được thử thách qua thời gian. Sự xa cách về địa lý không thể là rào cản hai nước phát triển quan hệ trên tất cả các lĩnh vực”.

Tại cuộc gặp giữa Tổng thống Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev và Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn, hai bên chia sẻ tầm nhìn về hợp tác song phương; nhất trí cho rằng cần khuyến khích doanh nghiệp hai nước kết nối, tìm hiểu cơ hội hợp tác trong các lĩnh vực như y tế, năng lượng, dầu khí, dệt may, nông nghiệp... Theo đó giao các bộ, ngành hữu quan hai nước phối hợp rà soát và xây dựng lộ trình tổng thể về hợp tác trong tất cả các lĩnh vực. Tổng thống Uzbekistan và Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn thống nhất tiếp tục tạo điều kiện thuận lợi để tăng cường hợp tác du lịch và giao lưu nhân dân, xem xét khả năng mở thêm nhiều đường bay, tăng tần suất các chuyến bay thẳng, có chính sách thị thực thuận lợi cho công dân hai nước.

Trong khuôn khổ chuyến công tác, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh

Mẫn đã có bài phát biểu quan trọng tại Phiên toàn thể cấp cao Đại hội đồng IPU-150 và là lãnh đạo Quốc hội đầu tiên phát biểu tại Phiên họp này.

Theo Chủ tịch Quốc hội, các nghị viện cần lấy tinh thần kiến tạo phát triển làm nòng cốt trong thực hiện sứ mệnh, vai trò của Quốc hội và Nghị viện, trong đó, tập trung hoàn thiện hệ thống pháp luật, đi đôi với công tác giám sát thực thi và tạo điều kiện triển khai có hiệu quả các chính sách phát triển mang tính bao trùm, toàn diện và đột phá. Lưu ý rằng cần đặt người dân ở vị trí trung tâm, thật sự khẳng định bản chất của cơ quan dân cử, lấy công bằng và tiến bộ xã hội làm thước đo cao nhất của sự phát triển, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn nhấn mạnh: Cần tăng cường phối hợp hành động và hợp tác quốc tế giữa các nghị viện thành viên, nhất là trong công cuộc bảo vệ hòa bình, giải quyết các tranh chấp và bất đồng trên cơ sở luật pháp quốc tế. Diễn đàn IPU có thể tạo ra một mạng lưới hỗ trợ lẫn nhau mạnh mẽ hơn, hiệu quả hơn giữa các nghị viện thành viên.

Bài phát biểu của Chủ tịch Quốc

hội Trần Thanh Mẫn được các đại biểu nghị viện các nước thành viên IPU quan tâm và phản hồi tích cực. Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn khẳng định: “Hướng tới kỷ nguyên phát triển mới, kỷ nguyên giàu mạnh, thịnh vượng, Quốc hội Việt Nam đang nỗ lực hoàn thiện khung khổ pháp lý, kịp thời tháo gỡ những bất cập về thể chế để khơi thông các nguồn lực, ứng dụng khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số, phát triển kinh tế xanh và chuyển đổi năng lượng đưa đất nước phát triển nhanh, mạnh và bền vững đảm bảo công bằng xã hội”.

Chuyến công tác của Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn và Phu nhân cùng Đoàn đại biểu cấp cao Quốc hội Việt Nam khẳng định chủ trương nhất quán của Việt Nam luôn coi trọng và mong muốn củng cố quan hệ với các nước bạn bè truyền thống, đồng thời truyền tải thông điệp Quốc hội Việt Nam cam kết sẽ tiếp tục đồng hành cùng các nghị viện trên thế giới, quyết tâm hiện thực hóa những mục tiêu cao cả vì một thế giới hòa bình, phát triển bền vững, công bằng và tốt đẹp hơn cho toàn nhân loại ■

DIỄN ĐÀN NHÂN DÂN CUỐI TUẦN

Chủ động và kịp thời bảo đảm lợi ích quốc gia

■ SƠN NINH

NHỮNG bước đi chủ động, quyết liệt và kịp thời của các nhà lãnh đạo và Chính phủ Việt Nam phản ứng trước chính sách thuế quan mới của Hoa Kỳ được dư luận và cộng đồng doanh nghiệp đánh giá tích cực.

Chủ trương đối thoại của Việt Nam đã được triển khai ở cấp cao nhất, qua cuộc điện đàm của Tổng Bí thư Tô Lâm với Tổng thống Hoa Kỳ Donald Trump về quan hệ hai nước, được tiến hành không lâu sau khi Chính quyền Hoa Kỳ công bố chính sách thuế quan mới, trong đó áp mức thuế đối ứng lên các mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam. Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng Lê Hoài Trung tham dự điện đàm.

Trong trao đổi, chia sẻ đánh giá quan hệ Việt Nam-Hoa Kỳ đang

phát triển tốt đẹp, hai nhà lãnh đạo đều khẳng định mong muốn tiếp tục thúc đẩy thương mại song phương, tăng cường hợp tác vì lợi ích hai nước, đóng góp cho hòa bình, ổn định và phát triển chung.

Ở trong nước, Thủ tướng Phạm Minh Chính đã chủ trì họp Thường trực Chính phủ và lãnh đạo các bộ, ngành, cơ quan Trung ương thảo luận về hợp tác kinh tế, thương mại cân bằng và bền vững giữa Việt Nam và Hoa Kỳ. Thủ tướng lập tổ công tác về tăng cường hợp tác, chủ động thích ứng với điều chỉnh chính sách kinh tế, thương mại của Hoa Kỳ. Thủ tướng Phạm Minh Chính cũng điện đàm với Thủ tướng Malaysia, thông tin về những bước đi chủ động, quyết liệt của Việt Nam nhằm tháo gỡ vướng mắc, thúc đẩy hợp tác kinh tế, thương mại với Hoa Kỳ, hướng

đến thương mại công bằng, bền vững và hài hòa lợi ích. Phó Thủ tướng Hồ Đức Phớc được cử làm Đặc phái viên của Tổng Bí thư sang trực tiếp trao đổi với phía Hoa Kỳ, nhằm cụ thể hóa nội dung cuộc điện đàm cấp cao.

Trong cuộc tiếp Đại sứ Hoa Kỳ tại Việt Nam Marc Knapper, Phó Thủ tướng, Bộ trưởng Ngoại giao Bùi Thanh Sơn nhấn mạnh: Việt Nam chia sẻ quan tâm của Hoa Kỳ về cân bằng thương mại, đồng thời nêu bật thông điệp quan trọng của Tổng Bí thư Tô Lâm trong cuộc điện đàm với Tổng thống Donald Trump, khẳng định Việt Nam sẽ tiếp tục phối hợp và trao đổi với Hoa Kỳ trên tinh thần xây dựng và hợp tác để tìm ra các giải pháp thiết thực, đưa quan hệ kinh tế, thương mại Việt Nam-Hoa Kỳ phát triển ổn định, bền vững,

đáp ứng lợi ích của người dân và doanh nghiệp hai nước.

Trước đó, ngay sau khi Tổng thống Hoa Kỳ công bố chính sách thuế đối ứng, ngày 3/4, Bộ trưởng Công thương Việt Nam đã có Công hàm gửi Đại diện Thương mại Hoa Kỳ đề nghị tạm hoãn quyết định áp thuế, dành thời gian thảo luận, tìm giải pháp hài hòa lợi ích của hai bên.

Theo Đại sứ Hoa Kỳ tại Việt Nam Marc Knapper, lãnh đạo Đảng, Nhà nước cùng Chính phủ, các bộ, ngành Việt Nam đã hành động nhanh chóng, phản ứng tích cực đối với mối quan tâm của Hoa Kỳ. Đặc biệt, cuộc điện đàm với Tổng Bí thư Tô Lâm là một trong những cuộc trao đổi đầu tiên của Tổng thống Donald Trump với lãnh đạo nước ngoài sau khi Hoa Kỳ công bố chính sách thuế

quan mới, thể hiện sự trân trọng và quan tâm của hai nhà lãnh đạo đối với quan hệ Việt Nam-Hoa Kỳ.

Những bước đi chủ động, nhanh chóng và quyết liệt của các nhà lãnh đạo, Chính phủ và các bộ, ngành đã cho thấy sự chỉ đạo sáng suốt của lãnh đạo Đảng, Nhà nước và chính sách kịp thời của Chính phủ, cũng như sự ứng phó, xử lý tình huống một cách chủ động, sáng tạo, linh hoạt và hiệu quả, nhằm bảo vệ lợi ích quốc gia và hài hòa với lợi ích của đối tác. Điều này cũng tiếp tục khẳng định chủ trương của Đảng, Nhà nước Việt Nam coi trọng và mong muốn tăng cường quan hệ Đối tác chiến lược toàn diện với Hoa Kỳ, sẵn sàng phối hợp, trao đổi với Hoa Kỳ để quan hệ kinh tế, thương mại song phương tiếp tục phát triển ổn định và bền vững ■

Phát triển bền vững từ nền kinh tế tự chủ

■ Ths NGUYỄN LÊ ĐÌNH QUÝ

Việc chính quyền Tổng thống Donald Trump công bố áp mức thuế quan lên tới 46% đối với hàng hóa Việt Nam nhập khẩu vào thị trường Mỹ đã tác động rõ rệt, không chỉ tới các doanh nghiệp xuất khẩu mà còn với toàn bộ nền kinh tế Việt Nam.

Thực tế, quyết định này không đơn thuần là một hành động thương mại đơn lẻ, mà là chỉ dấu rõ nét của làn sóng bảo hộ kinh tế đang quay trở lại mạnh mẽ. Trong bối cảnh đó, tư duy kinh tế tự chủ - một học thuyết từng bị coi là lỗi thời trong thời đại toàn cầu hóa, đang dần chứng minh tính cấp thiết và giá trị chiến lược đối với những nền kinh tế đang phát triển như Việt Nam.

Từ câu hỏi sống còn...

Dưới thời Tổng thống Donald Trump, chủ nghĩa bảo hộ đã được nâng lên thành học thuyết cốt lõi. Chính sách kinh tế *"Make America Great Again"* không chỉ là một khẩu hiệu chính trị mà còn là nguyên tắc định hình chính sách thương mại và sản xuất của Mỹ. Việc áp thuế mức cao lên hàng hóa của 180 quốc gia, trong đó có Việt Nam, phản ánh mong muốn kéo chuỗi sản xuất trở lại nội địa, phục hồi ngành công nghiệp Mỹ và giảm phụ thuộc vào nước ngoài.

Đối với Việt Nam, các doanh nghiệp dệt may, da giày, nội thất -

những ngành vốn phụ thuộc gần 40% kim ngạch xuất khẩu vào thị trường Mỹ - hiện phải đối mặt với nguy cơ đơn hàng bị hủy bỏ, chi phí đội lên, và khả năng mất hoàn toàn lợi thế cạnh tranh. Do đó, lúc này câu hỏi sống còn đối với các quốc gia có định hướng xuất khẩu rõ rệt như Việt Nam sẽ là - Nếu chỉ dựa vào xuất khẩu, đặc biệt là xuất khẩu sang một thị trường duy nhất, liệu nền kinh tế có thể đứng vững khi cục diện chính trị, thương mại thay đổi?

... đến sự trở lại của một học thuyết kinh tế

Về bản chất, kinh tế tự chủ không phải là việc "đóng cửa" với thế giới, mà là xây dựng một nền tảng kinh tế có khả năng tự đứng vững trước biến động toàn cầu. Trong tác phẩm nổi tiếng *Hệ thống Kinh tế Chính trị Quốc gia* (The National System of Political Economy - xuất bản năm 1841), lý thuyết gia kinh

tế người Đức Daniel Friedrich List - người tiên phong tranh đấu cho vấn đề thuế quan chung giữa các nước, khẳng định: *"Lợi ích quốc gia phải được đặt lên trên lợi ích của thị trường tự do toàn cầu"*. Theo Friedrich List, sức mạnh sản xuất chứ không chỉ trao đổi thương mại là yếu tố quyết định sự phồn thịnh của một quốc gia.

Tại Việt Nam, tư duy tự chủ từng được áp dụng trong các giai đoạn khó khăn (thời kỳ *Đổi mới* năm 1986 và thời kỳ khủng hoảng tài chính châu Á năm 1997), nhưng sau đó dần nhường chỗ cho mô hình tăng trưởng dựa vào vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) và xuất khẩu. Sự kiện Mỹ áp thuế đối ứng lần này là một lời cảnh tỉnh về việc Việt Nam cần trở lại với chiến lược đa phương hóa thị trường, nâng cấp chuỗi giá trị và đặc biệt là phát triển công nghiệp hỗ trợ, công nghệ lõi.

Đa dạng hóa thị trường và đổi

tác thương mại là nguyên tắc sống còn để Việt Nam xây dựng nền kinh tế tự chủ. Việc phụ thuộc vào một thị trường duy nhất khiến nền kinh tế dễ tổn thương trước các biến động địa chính trị. Việt Nam cần mở rộng xuất khẩu sang châu Âu, Trung Đông, châu Phi và tận dụng tối đa các hiệp định thương mại tự do như Hiệp định thương mại tự do Việt Nam - EU (EVFTA), Hiệp định Đối tác Toàn diện và Tiến bộ xuyên Thái Bình Dương gọi tắt là Hiệp định CPTPP. Song song đó, phát triển thị trường nội địa sẽ giúp giảm thiểu rủi ro từ bên ngoài và tạo nền tảng vững chắc cho tăng trưởng dài hạn.

Phát triển công nghiệp hỗ trợ và công nghệ lõi là chìa khóa để thoát khỏi mô hình gia công, hướng đến năng lực sản xuất độc lập. Việt Nam cần đầu tư mạnh vào sản xuất linh kiện, nguyên liệu trong nước và ưu tiên R&D để nâng cao vị thế trong chuỗi giá trị toàn cầu. Tập trung vào

các ngành công nghệ cao như bán dẫn, AI và ô-tô điện sẽ là bước đột phá cho nền kinh tế tương lai.

Cuối cùng, nâng cao năng lực cạnh tranh cho doanh nghiệp trong nước - đặc biệt là SMEs - là điều kiện tiên quyết để tự chủ kinh tế. Chính phủ cần hỗ trợ về vốn, công nghệ, nhân lực và khởi nghiệp sáng tạo. Khi doanh nghiệp đủ mạnh, đủ linh hoạt, nền kinh tế Việt Nam sẽ vững vàng trước mọi biến động và tự tin bước vào thời kỳ phát triển bền vững.

Việc Mỹ quyết định áp mức thuế 46% là cú sốc lớn, nhưng cũng chính là cơ hội để Việt Nam nhìn lại chiến lược phát triển của mình. Một nền kinh tế muốn đứng vững không thể chỉ dựa vào xuất khẩu thô và lao động giá rẻ. Sự tự chủ đến từ chính sách, công nghệ, sản xuất đến tiêu dùng sẽ là "chiếc khiên vững chắc" giúp Việt Nam chống đỡ những tác động tiêu cực từ bên ngoài.

Trong thời kỳ nhiều biến động bất thường hiện nay, kinh tế tự chủ là con đường sáng để phát triển bền vững! ■

Kinh tế tự chủ trong thế kỷ 21 không phải là sự khép mình. Đó là sự đa dạng hóa đối tác, không quá phụ thuộc vào bất kỳ thị trường nào. Đó là tăng năng lực đổi mới, sản xuất ra sản phẩm có giá trị gia tăng cao thay vì chỉ gia công thô. Đó là đầu tư có chọn lọc, nhằm tăng sức đề kháng trước các cú sốc toàn cầu.

Quan hệ thương mại trong lĩnh vực gỗ giữa Việt Nam và Hoa Kỳ là quan hệ bổ trợ cho nhau, cùng có lợi và hoàn toàn không gây hại cho công nghiệp gỗ Hoa Kỳ.

Nguồn: GỖ AN CƯỜNG

Vươn lên trong chuỗi giá trị toàn cầu

■ THU THỦY

Lường trước tác động, hỗ trợ kịp thời

Theo báo cáo mới nhất từ Cục Thống kê, tăng trưởng GDP quý I/2025 đạt 6,93%, tuy đây là mức cao nhất so cùng kỳ 5 năm (2021-2025), con số này cho thấy tốc độ tăng trưởng đã chậm lại so mức 7,55% trong quý IV/2024, phản ánh áp lực từ bối cảnh kinh tế thế giới biến động và đặc biệt là nguy cơ từ chính sách áp thuế thương mại cao của Hoa Kỳ.

Chia sẻ về vấn đề này, ông Mai Sơn - Phó Cục trưởng Thuế (Bộ Tài chính) cho biết, cơ quan thuế và Bộ Tài chính đã chủ động xây dựng chính sách ứng phó từ lúc chính quyền Hoa Kỳ thay đổi nhiệm kỳ. Trên cơ sở điều hành vĩ mô của Chính phủ, thời gian vừa qua, ngành thuế đã chủ động đề

xuất chính sách, tạo ra sức bật cho nền kinh tế nói chung và doanh nghiệp trong nước.

Mới nhất, ngày 31/3, liên quan đến Sửa đổi, bổ sung mức thuế nhập khẩu ưu đãi của một số mặt hàng, Chính phủ ban hành Nghị định 73/2025/NĐ-CP. Theo đó, đã giảm thuế suất nhập khẩu nhiều mặt hàng của đối tác thương mại lớn, bao gồm cả Hoa Kỳ, trong đó có nhiều dòng thuế về 0%. Theo ông Mai Sơn, đây là bước thiện chí lớn ngay từ đầu của Chính phủ Việt Nam nỗ lực cân bằng cán cân thương mại hai nước, giúp người tiêu dùng tăng cường sử dụng hàng hoá nhập khẩu từ Hoa Kỳ. Ngoài ra, ngành thuế còn xây dựng cơ sở dữ liệu chia sẻ với cơ quan thuế Hoa Kỳ, tạo cơ sở cho hai bên phối hợp hiệu quả ngăn chặn hành vi gian lận thuế xuyên quốc gia...

Ứng đối từ doanh nghiệp

Khá lo lắng về việc từ ngày 9/4, tổng mức doanh nghiệp có thể bị áp thuế lên tới 62% từ mức 16% hiện nay do cộng thuế đối ứng, bà Lê Thị Huế - Giám đốc Công ty trách nhiệm hữu hạn Khải Hoàn cho biết, hiện Hoa Kỳ là thị trường mua tới 80% sản lượng của công ty.

Là nhà thầu gia công thứ cấp trong ngành dệt may, nhiều ngày nay, bà Huế đã chủ động nắm bắt thông tin và đàm phán với phía đơn vị thu mua về việc bảo đảm đơn hàng đang thực hiện (sẽ xuất hàng trong tháng tư này). Với gần một nghìn lao động, những thông tin tiêu cực ảnh hưởng rất mạnh đến tâm lý của công nhân. Chia sẻ với khó khăn của đơn vị gia công, nhà thu mua đã cam kết về việc không dùng,

bỏ đơn hàng. Tuy nhiên, về lâu dài, Khải Hoàn sẽ có những bước đi mới trong việc tìm kiếm thêm thị trường.

Chủ động xây dựng phương án ứng phó nhanh chóng chuyển hướng sản xuất kinh doanh là lựa chọn của Công ty cổ phần Gổ An Cường. Theo Chủ tịch Hội đồng quản trị Lê Đức Nghĩa, thay vì hoang mang, Gổ An Cường đã tập trung tối ưu hóa sản phẩm và quy trình sản xuất để giảm chi phí, chia sẻ gánh nặng với đối tác nhập khẩu tại Hoa Kỳ. Bên cạnh đó, doanh nghiệp cũng đã chuyển hướng khai thác các thị trường từng tạm ngưng như: Nhật Bản, Trung Đông, Australia và quay về phát triển chính thị trường nội địa.

Không chỉ riêng Gổ An Cường, nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã nhận thức rõ ràng trong bối cảnh thương mại toàn cầu đầy biến động, "đa dạng hóa" từ thị trường, sản phẩm cho tới kênh phân phối chính là chiến lược sống còn để thích ứng và phát triển bền vững.

(Xem tiếp trang 13)

Một bài toán kinh tế đầy nghịch lý

■ THÔNG THUẬN

Theo các chuyên gia, đất đai Đồng bằng sông Cửu Long đang suy kiệt nghiêm trọng. Cường độ canh tác cao, lạm dụng phân bón hóa học và thuốc bảo vệ thực vật khiến đất mất dần độ màu mỡ, hệ vi sinh vật suy giảm. Nếu không sớm phục hồi, nguy cơ suy thoái đất kéo dài sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến sinh kế của nông dân, an ninh lương thực quốc gia và sự phát triển bền vững của toàn vùng.

Đất suy thoái sau nhiều thập kỷ thâm canh lúa

Theo số liệu của Viện Lúa Đồng bằng sông Cửu Long, năng suất lúa ở một số vùng của đồng bằng đã giảm từ 10-15% trong những năm gần đây. Độ phì nhiêu của đất cũng giảm đáng kể, khiến cho việc canh tác trở nên khó khăn hơn.

Sự suy thoái đất đai ở châu thổ Cửu Long có nhiều nguyên nhân, trong đó, thâm canh ba vụ lúa liên tục là nguyên nhân chính. Việc khai thác quá mức đất đai, không cho đất có thời gian nghỉ ngơi, đã khiến đất đai cạn kiệt dinh dưỡng, bạc màu. Cùng đó, hệ thống đê bao khép kín ngăn lũ, cũng ngăn luôn phù sa bồi đắp càng làm giảm độ phì nhiêu của đất. Hậu quả của sự suy thoái đất đai là vô cùng nghiêm trọng. Đất đai bạc màu, cạn kiệt dinh dưỡng dẫn đến tăng chi phí sản xuất (phân bón, thuốc trừ sâu) để duy trì năng suất, nhưng hiệu quả kinh tế lại không cao. Ô nhiễm môi trường do lạm dụng hóa chất cũng ảnh hưởng đến sức khỏe con người và hệ sinh thái.

Theo PGS, TS Trần Kim Tính (Trường đại học Cần Thơ), “việc thâm canh ba vụ lúa trong đê bao khép kín đã làm thay đổi nghiêm trọng cấu trúc đất, khiến đất trở nên bí chặt, khó thoát nước và hình thành tầng đế cày, gây cản trở sự phát triển của rễ cây”. Ông cũng nhấn mạnh rằng “việc sử dụng phân bón hóa học không cân đối đã làm gia tăng độ chua của đất”.

Đồng quan điểm, GS, TS Nguyễn Bảo Vệ (nguyên Trưởng khoa Nông nghiệp Trường đại học Cần Thơ) cũng cảnh báo về tình trạng “cạn kiệt các chất dinh dưỡng trong đất, đặc biệt là các nguyên tố vi lượng, do thâm canh lúa ba vụ liên tục”. Ông cho rằng “đất đai trở nên bạc màu, giảm độ phì nhiêu, ảnh hưởng trực tiếp đến năng suất lúa”.

Còn TS Đỗ Đức Dũng, chuyên gia về đất đai và môi

Sức khỏe đất đai Đồng bằng sông Cửu Long đang cần “cấp cứu”, không chỉ là “cắm mao” thông thường. Ảnh: THANH DŨNG

trường, cũng đưa ra nhận định về “ảnh hưởng của đê bao khép kín, mặc dù giúp kiểm soát lũ, nhưng lại ngăn chặn việc bồi đắp phù sa tự nhiên, làm giảm độ phì nhiêu của đất”. Ông nhấn mạnh “việc thiếu sự trao đổi nước tự nhiên cũng làm gia tăng tình trạng ô nhiễm đất”.

Những nhìn nhận, đánh giá này của các chuyên gia đã nhấn mạnh sự cần thiết của việc thay đổi mô hình canh tác, hướng tới các biện pháp bền vững hơn để bảo vệ đất đai và đảm bảo an ninh lương thực cho châu thổ Cửu Long.

Bài toán kinh tế của thâm canh ba vụ lúa

Thâm canh ba vụ lúa tưởng chừng là mang lại hiệu quả kinh tế cao cho người dân. Tuy nhiên, nếu phân tích kỹ, chúng ta sẽ thấy rằng mô hình này đang đặt ra một bài toán kinh tế đầy nghịch lý. Chi phí đầu tư cho phân bón, thuốc trừ sâu, nhân công ngày càng tăng cao, trong khi năng suất lúa lại giảm dần. Điều này dẫn đến lợi nhuận của người nông dân ngày càng giảm sút.

Thực tế cho thấy, nhiều hộ nông dân ở Đồng bằng sông Cửu Long đang phải đối mặt với tình trạng “càng làm càng lỗ”. Họ phải vay nợ để đầu tư cho sản xuất, nhưng thu nhập lại không đủ để trả nợ. Điều này khiến cho cuộc sống của họ ngày càng khó khăn hơn. Đã đến lúc chúng ta cần phải thay đổi tư duy sản xuất, tìm kiếm những mô hình sản xuất bền vững hơn.

Nghiên cứu năm 2021 của tác giả Trần Bá Linh và cộng sự thuộc Trường đại học Cần

Thơ tại Tri Tôn và Tịnh Biên (An Giang) so sánh hiệu quả tài chính của canh tác lúa ba vụ và canh tác hai vụ đã cho thấy: chi phí phân bón và thuốc bảo vệ thực vật trong vùng canh tác lúa ba vụ (trong đê) cao gấp 1,48 lần tại Tri Tôn và 1,15 lần tại Tịnh Biên so với vùng canh tác lúa hai vụ (ngoài đê). Tổng lợi nhuận bình quân một vụ lúa của mô hình canh tác lúa hai vụ cao hơn mô hình canh tác lúa ba vụ tại Tri Tôn là 3.410.822 đồng/ha/vụ, và Tịnh Biên là 2.867.819 đồng/ha/vụ.

Thêm vào đó, việc thâm canh lúa liên tục cũng tạo ra sự phụ thuộc lớn vào phân bón hóa học và thuốc trừ sâu, dẫn đến tăng chi phí sản xuất và rủi ro về sức khỏe cho người nông dân và người tiêu dùng. Sự phụ thuộc này cũng làm giảm khả năng cạnh tranh của sản phẩm lúa gạo Việt Nam trên thị trường quốc tế, nơi mà người tiêu dùng ngày càng quan tâm đến sản phẩm nông nghiệp sạch và bền vững.

Lời giải thuận thiên

Nghị quyết số 120/NQ-CP của Chính phủ về phát triển bền vững Đồng bằng sông Cửu Long thích ứng với biến đổi khí hậu và Quy hoạch tích hợp Đồng bằng sông Cửu Long đã đề ra chủ trương chuyển đổi mô hình sản xuất nông nghiệp theo hướng bền vững, thuận thiên.

Quyết định 324/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 02/3/2020 về việc phê duyệt Chương trình tổng thể phát triển nông nghiệp bền vững thích ứng với biến đổi khí hậu vùng Đồng bằng sông Cửu Long đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045,

đã đề ra mục tiêu điều chỉnh diện tích và sản lượng lúa gạo vùng đồng bằng này.

Cụ thể, Quyết định 324/QĐ-TTg đề ra mục tiêu rằng đến năm 2030, diện tích canh tác lúa toàn vùng còn 1,6 triệu ha (giảm khoảng 300 nghìn ha, chuyển sang canh tác trái cây và nuôi trồng thủy sản); diện tích gieo trồng lúa còn 3,1 triệu ha (giảm 1 triệu ha do giảm diện tích canh tác và giảm vụ); sản lượng lúa dự kiến còn 17,3 triệu tấn (giảm 6,3 triệu tấn). Đây là lời giải đúng đắn cho bài toán hồi sinh đất đai Đồng bằng sông Cửu Long. Thế nhưng tới nay, mục tiêu này vẫn chưa đạt được. Tổng diện tích gieo trồng lúa ba vụ/năm ở vùng châu thổ này năm 2024 ước khoảng 3,8 triệu ha, sản lượng lúa hơn 24 triệu tấn.

Để cứu đất đai châu thổ Cửu Long và duy trì an ninh lương thực về lâu dài, cần nghiêm túc thực hiện các chính sách đã có, với các giải pháp cụ thể như sau:

Thứ nhất là giảm thâm canh: Giảm số vụ lúa trong năm, cho đất có thời gian nghỉ ngơi, phục hồi. Luân canh cây trồng, chuyển đổi sang các mô hình canh tác phù hợp hơn. Việc giảm số vụ lúa không chỉ giúp đất đai phục hồi mà còn giảm áp lực lên nguồn nước và giảm lượng phát thải khí nhà kính từ hoạt động nông nghiệp. Hiện nay có một nghịch lý là chúng ta vẫn thực hiện phương pháp canh tác giảm phát thải và duy trì ba vụ lúa trong đê bao khép kín để được nhiều tín chỉ carbon. Trong khi, chỉ cần giảm hẳn một

vụ lúa thì đã tự nhiên giảm được một lượng lớn phát thải.

Thứ hai, cho nước lũ vào lại đồng ruộng: Điều chỉnh hệ thống đê bao, cho phép nước lũ mang phù sa vào đồng ruộng. Tận dụng lợi ích của lũ để rửa trôi độc chất, bổ sung dinh dưỡng cho đất.

Thứ ba, xây dựng các mô hình nông nghiệp sinh thái: Việc sử dụng phân bón hữu cơ không chỉ cải thiện chất lượng đất mà còn giảm ô nhiễm môi trường và tạo ra sản phẩm nông nghiệp sạch.

Bên cạnh đó, chúng ta cũng cần xem xét lại khái niệm an ninh lương thực. An ninh lương thực trong một thời gian dài tập trung vào tối đa hóa sản lượng lúa gạo trong đó xuất khẩu hơn 50%, nhưng lại đánh đổi bằng sự suy thoái đất đai. Bởi vậy, cần hướng đến một khái niệm an ninh lương thực bền vững hơn, vẫn bảo đảm nguồn cung lương thực ổn định, nhưng không gây hại cho môi trường.

Trên thực tế nhiều mô hình sản xuất nông nghiệp bền vững đã được triển khai thành công ở Đồng bằng sông Cửu Long. Thí dụ, mô hình lúa-tôm, mô hình trồng cây ăn trái kết hợp du lịch sinh thái, mô hình sản xuất nông nghiệp hữu cơ. Những mô hình này không chỉ mang lại hiệu quả kinh tế cao mà còn góp phần bảo vệ môi trường, hồi sinh đất đai. Để đạt được sự chuyển đổi này, cần có sự tham gia tích cực của cộng đồng, sự hỗ trợ từ các nhà khoa học, và sự đầu tư từ các doanh nghiệp. Việc xây dựng các chuỗi giá trị nông sản bền vững, kết nối người nông dân với thị trường, cũng là một yếu tố quan trọng.

Thiết nghĩ, hồi sinh đất đai Đồng bằng sông Cửu Long là một nhiệm vụ cấp thiết, đòi hỏi sự chung tay của Nhà nước, doanh nghiệp và người dân. Chính phủ đã ban hành một khung chính sách mới rất tốt về phát triển nông nghiệp bền vững cho vùng châu thổ này. Tuy nhiên, việc thực hiện đến nay vẫn chưa được như mong muốn. Đã đến lúc Chính phủ cần rà soát lại việc thực hiện những chính sách đã ban hành này. Cùng đó, Nhà nước cần có những chính sách hỗ trợ, khuyến khích người dân chuyển đổi sang các mô hình sản xuất bền vững. Doanh nghiệp cần đầu tư vào các công nghệ sản xuất nông nghiệp sạch, thân thiện với môi trường. Khi bài toán kinh tế được đặt trong những phân tích chiến lược với tầm nhìn dài hạn, những nghịch lý sẽ được hóa giải, mang tới sự phát triển bền vững ■

Cần xem xét lại khái niệm “an ninh lương thực”

- Thưa ông, từ nhiều năm về trước, không ít chuyên gia đã lên tiếng về thực trạng suy thoái đất đai ở Đồng bằng sông Cửu Long do canh tác thâm canh ba vụ lúa trong đề bao khép kín. Vậy theo ông, hoạt động thâm canh lúa ba vụ nơi đây bắt đầu từ khi nào và vì sao?

- Nền nông nghiệp Đồng bằng sông Cửu Long trải qua ba giai đoạn. Trước khi đất nước thống nhất, đồng bằng chỉ canh tác một vụ lúa mùa dài ngày mỗi năm và ở những vùng đất ít ngập lũ có thêm vụ lúa thần nông - là lúa ngắn ngày. Tổng sản lượng khi đó chỉ khoảng 4 triệu tấn mỗi năm. Vào cuối thập kỷ 70 đầu thập kỷ 80 của thế kỷ trước, cả nước trải qua một giai đoạn thiếu đói nghiêm trọng. Do đó, Đồng bằng sông Cửu Long đã gánh vác vai trò an ninh lương thực cho cả nước. Mọi nỗ lực đã được đưa ra để tăng sản lượng lúa gạo. Khi đó hệ thống kênh mương thủy lợi được phát triển rộng khắp để khai hoang đất đai, tăng diện tích canh tác và tăng sản lượng lúa gạo. Đến năm 1989 Việt Nam bắt đầu xuất khẩu lúa gạo khoảng 1,4 triệu tấn. Đây là một thành công ngoạn mục. Sản xuất lúa gạo ở Đồng bằng sông Cửu Long không chỉ đưa cả nước thoát đói mà còn tạo thu nhập ngoại tệ nữa.

Với đà đó, sản xuất lúa gạo đã tiếp tục tăng lên. Nhưng sang giai đoạn sau thì không còn đất đai để mở rộng diện tích được nữa. Từ đó canh tác lúa gạo đi vào thâm canh, từ hai vụ lên ba vụ mỗi năm. Và để trồng lúa quanh năm trong những vùng bị ngập sâu như tứ giác Long Xuyên và Đồng Tháp Mười thì phải đắp đê bao khép kín không cho nước lũ vào. Việc thâm canh ba vụ trong đề bao khép kín đã giúp sản lượng xuất khẩu tăng vượt bậc và đưa Việt Nam vào top 3 thế giới về xuất khẩu gạo cùng với Ấn Độ và Thái Lan. Năm 2005, Việt Nam lần đầu tiên vượt mốc 4 triệu tấn gạo xuất khẩu. Sản lượng tiếp tục tăng trưởng và duy trì ở mức cao. Năm 2023, Việt Nam đã ghi nhận kết quả kỷ lục về xuất khẩu gạo với hơn 8,13 triệu tấn. Năm 2024, xuất khẩu gạo của Việt Nam đã lập mốc kỷ lục mới cả về khối lượng và kim ngạch, với khoảng 9 triệu tấn, đem về 5,7 tỷ USD.

- Thế nhưng, việc thâm canh lúa ba vụ trong đề bao khép kín cũng mang lại nhiều hệ lụy cho Đồng bằng sông Cửu Long, xin ông phân tích vấn đề này?

- Đầu tiên là canh tác trong đề bao quanh năm không có phù sa là nguồn dinh dưỡng tự nhiên

Trước những thách thức chưa từng có đang đe dọa sự phát triển bền vững của châu thổ Cửu Long, Thạc sĩ Nguyễn Hữu Thiện (*ảnh bên*), chuyên gia độc lập, người đã dành nhiều năm nghiên cứu về sinh thái Đồng bằng sông Cửu Long, sẽ cùng chúng ta “giải mã” bài toán hồi sinh đất cho vùng châu thổ trù phú này.

nữa. Sở dĩ Đồng bằng sông Cửu Long được mệnh danh là vùng đất trù phú nhất nước vì nhờ phù sa sông Mê Công mang về bồi bổ cho đất hằng năm. Trong đề bao khép kín không có phù sa và dựa vào phân bón mà phân bón chỉ cung cấp được một vài chất, chủ yếu là ba chất đa lượng N (đạm), P (phốt-pho), và K (kali), còn lại các chất khác, cây lúa lấy từ trong đất tức là lấy từ kho dinh dưỡng mà phù sa bồi đắp trước đây. Nhưng nếu tiếp tục canh tác thâm canh kho dinh dưỡng sẽ ngày càng cạn kiệt, chi phí canh tác ngày càng tăng cao.

Kế tiếp, sự hiện diện của các ô đề bao khép kín trên các cánh đồng ngập lũ đầu nguồn Đồng bằng sông Cửu Long ở Đồng Tháp Mười và tứ giác Long Xuyên làm mất không gian lan tỏa của nước lũ sông Mê Công. Trước đây Đồng Tháp Mười có khả năng hấp thu đến 10 tỷ m³ nước lũ và tứ giác Long Xuyên hấp thu 9,2 tỷ m³. Từ khi có đề bao khép kín ở vùng đầu nguồn khả năng hấp thu nước lũ của tứ giác Long Xuyên giảm còn 4,5 tỷ m³ và phía Đồng Tháp Mười giảm khoảng 35%. Lượng nước khổng lồ không được tràn lên đồng này chảy về hạ lưu gây tăng ngập cho đất đai vùng cây ăn trái và các đô thị vùng giữa đồng bằng như Ngã Bảy, Cần Thơ, Vĩnh Long, Mỹ Tho. Từ đó, đề bao khép kín mọc lên khắp nơi ở vùng giữa để bảo vệ vườn cây ăn trái. Đến nay gần như toàn bộ các vùng của đồng bằng đều có đề bao khép kín. Trong mùa nước, nước lũ chỉ chảy trong lòng sông, không còn

lan tỏa, hấp thu vào ruộng vườn nữa và nước lũ cũng thoát hết ra biển trong mùa lũ. Sang mùa khô khi nước sông Mê Công yếu đồng bằng đã khô trước vì không còn nước nhiều trong đất đai, ruộng vườn. Cùng với nước biển dâng do biến đổi khí hậu, việc mất khả năng trữ nước tự nhiên của đồng bằng làm cho xâm nhập mặn càng sâu hơn so với nếu chỉ có nước biển dâng.

Với các công trình ngăn mặn giúp duy trì thâm canh ở vùng lợi giúp duy trì sản lượng lúa gạo và trái cây nhưng đồng thời làm mất ảnh hưởng của thủy triều nước lớn nước ròng. Nhiều vùng sông ngòi trở nên tù đọng, hôi thối trong mùa khô khi các cống đóng chặt. Vì sông ngòi ô nhiễm không còn sử dụng được nên gần như toàn bộ người dân đồng bằng ngày nay sử dụng nước ngầm. Việc khai thác nước ngầm quá mức làm cho đồng bằng bị sụt lún nhanh gấp 3-4 lần tốc độ nước biển dâng.

Đồng bằng ngày càng sụt lún, nước biển càng ngày càng dâng, nên mỗi khi thủy triều lên thì các đô thị vùng giữa nào chưa có đề bao bị ngập nặng trong khi ruộng vườn chung quanh các đô thị không có nước vì đề bao khép kín khắp nơi. Đây là một nghịch lý lớn.

Ngoài ra, đề bao khép kín ở vùng nước ngọt làm tổn thất nguồn thủy sản tự nhiên của vùng nước ngọt. Các công trình ngọt hóa và ngăn mặn thì làm tổn thất nguồn thủy sản vốn rất phong phú trước đây ở vùng nước lợ.

Nếu làm một bài toán kinh tế tổng thể, tính toán đầy đủ lợi ích

và chi phí tại chỗ và trên toàn đồng bằng, việc can thiệp thô bạo vào thiên nhiên để canh tác thâm canh lúa và việc ngọt hóa ngăn mặn là lỗ vì những tổn thất rất to lớn.

- Nhưng có quan điểm cho rằng, cần phải duy trì sản lượng lúa gạo cao như vậy để bảo đảm an ninh lương thực, quan điểm của ông như thế nào?

- Cần xem xét lại khái niệm an ninh lương thực. An ninh lương thực không phải nằm ở sản lượng gạo xuất khẩu, càng không phải số gạo nằm trong kho, vì sau 2-3 năm phải xả kho, nhập lượng mới vào. An ninh lương thực phải dài lâu, cho đời con cháu về sau, chứ không phải đề đất ra vất kiệt trong vài chục năm, để sau đó đến đời con cháu thì đất đai đã kiệt sức. An ninh lương thực gồm những gì? Gồm nhiều thứ, không chỉ có gạo. Lẽ ra phải dùng chữ an ninh thực phẩm, gồm kể cả cá tự nhiên dưới sông. Nếu chỉ là an ninh lương thực quốc gia thì có thể trừ đi lượng xuất khẩu. Lượng xuất khẩu đó là để kiếm tiền chứ không phải là an ninh lương thực, nhưng cách kiếm tiền này về lâu dài làm mài mòn an ninh lương thực. Vậy, chỗ cất giữ an ninh lương thực dài lâu là nằm trong “sức khỏe của đất”. Sức khỏe đất đai Đồng bằng sông Cửu Long đang cần “cấp cứu”, không chỉ là “cắm mạo” thông thường.

- Vậy theo ông, nền nông nghiệp cần thay đổi như thế nào để phục hồi đất đai đồng bằng này?

- Nền nông nghiệp nên chuyển từ lượng sang chất và theo hướng

thuận thiên theo tinh thần Nghị quyết số 120/NQ-CP, năm 2017, của Chính phủ về phát triển bền vững Đồng bằng sông Cửu Long thích ứng với biến đổi khí hậu và nên tuân thủ theo phân vùng của Quy hoạch tích hợp Đồng bằng sông Cửu Long đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt năm 2022.

Quy hoạch tích hợp Đồng bằng sông Cửu Long đã định rõ đồng bằng thành ba vùng: Vùng N (ngọt), vùng L (lợ), và M (mặn). Vùng ngọt nằm phía đầu nguồn cho tới vùng giữa đồng bằng. Đây là vùng chưa bao giờ bị hạn, thiếu nước ngọt kể cả những năm hạn lịch sử như 2016, 2020. Vùng lợ là vùng vẫn có nước ngọt vào mùa mưa và nước lợ vào mùa khô khi nước mặn vào pha với nước ngọt. Vùng mặn là vùng sát ven biển và vùng bán đảo Cà Mau. Hệ thống canh tác nên được chuyển đổi để thích nghi theo mùa, không nên tiếp tục chống lại thiên nhiên nữa. Khi đã xem nước ngọt, nước lợ, nước mặn, nước lũ đều là tài nguyên thì hằng năm chúng ta không còn bị ám ảnh bởi xâm nhập mặn nữa.

Khi hệ thống sông ngòi được phục hồi vận hành hài hòa thông thoáng thì sức khỏe của đất đai, sông ngòi, hệ sinh thái, sức khỏe của đồng bằng, và sức khỏe của con người sẽ được cải thiện, thích ứng tốt hơn với biến đổi khí hậu và tác động từ thủy điện thượng nguồn Mê Công.

- Trân trọng cảm ơn Thạc sĩ Nguyễn Hữu Thiện! ■

HOÀNG NGHĨA NAM
(Thực hiện)

Đồng bằng sông Cửu Long là một trong những vùng gánh vác vai trò an ninh lương thực cho cả nước.

Ảnh: DŨNG NGUYỄN

Xanh hóa vùng ngọt

■ Bài và ảnh: HỮU TÙNG

Vụ màu thay lúa vụ ba

Ngay sau vụ lúa đông xuân, gia đình bà Cao Tuyết Hằng (ấp 5, xã Trần Hợi, huyện Trần Văn Thời, tỉnh Cà Mau) xuống giống vụ dưa hấu. Giữa tháng ba vừa qua, gia đình bà Hằng thu hoạch nốt vụ dưa, được hơn 28 tấn. Với giá bán tại ruộng từ 6.000-6.500đ/kg, sau khi trừ hết chi phí đầu tư, gia đình bà Hằng có lãi hơn 120 triệu đồng.

Gia đình bà Hằng có gần 7 ha đất từng canh tác ba vụ lúa mỗi năm. Tuy nhiên, ở vụ thứ ba (ngay sau Tết Nguyên đán), mức độ thành công thì ít nhưng rủi ro thì nhiều do chi phí đầu tư cao, dễ gặp tình cảnh thiếu nước trong mùa khô. Vì lẽ đó, gia đình bà Hằng quyết định chuyển sang trồng màu thay cho lúa vụ ba, từ mùa khô 2021-2022 đến nay.

Bà Hằng cho biết: Trong vụ màu, gia đình thường trồng bí ngô hoặc dưa hấu, bởi thời gian từ trồng đến thu hoạch chỉ khoảng 60 ngày, và muộn lắm cũng đến giữa tháng ba hằng năm là xong. “Vụ màu tuy cực công chăm sóc hơn trồng lúa nhưng giá cả đầu ra ổn định, năng suất cao, ít bị rủi ro do thời tiết, khô hạn. Trong bốn vụ màu đã qua, dù trồng bí ngô hay dưa hấu, năm nào gia đình tôi cũng còn lãi hơn 120 triệu đồng, gần bằng hai vụ lúa cộng lại trong năm” - bà Hằng kể.

Hai năm trước, toàn ấp 5 của xã Trần Hợi còn tám hộ dân trồng lúa vụ ba, nhưng nay đã chuyển sang trồng màu, nâng tổng diện tích trồng màu toàn ấp 5 lên khoảng 170 ha như hiện nay, với các loại rau màu ngắn ngày như: bầu, bí ngô, bí đao, dưa hấu, dưa leo..., lợi nhuận trung bình từ 30-40 triệu đồng/ha.

Theo Trưởng Ban nhân dân ấp 5

“Đưa màu xuống ruộng” là giải pháp được chính quyền và ngành chức năng tỉnh Cà Mau khuyến cáo nông dân vùng ngọt triển khai áp dụng trong nhiều năm qua. Cách làm này không chỉ khai thác tốt tiềm năng đất đai, giúp nâng cao thu nhập cho nông dân, mà còn thích hợp trong điều kiện đồng đất dễ bị tác động bởi hạn-mặn.

Cánh đồng rau màu tươi tốt trong mùa hạn của nông dân vùng ngọt huyện Trần Văn Thời.

Quách Thanh Hải, việc trồng lúa vụ ba chi phí khá cao, do đất không được cày ải, phải tốn nhiều phân bón, chưa kể phải bơm tát nước dưới kênh lên ruộng. “Năm nào khô hạn sớm, nước dưới kênh cũng không đủ cung cấp khiến cây lúa không phát triển được, nông dân thất thu. Vì lẽ đó, lấy vụ màu thay cho lúa vụ ba giải được bài toán tăng gia sản xuất của người dân, giúp tiết kiệm nước tưới trong mùa khô” - ông Hải đánh giá.

Giúp đất trồng thích nghi hạn-mặn

Trong 10 năm gần đây, vùng ngọt huyện Trần Văn Thời trải qua ba lần khô hạn nặng vào mùa khô năm 2015-2016, 2019-2020 và 2023-2024. Vào những mùa khô khắc nghiệt ấy, nước dưới kênh rạch cạn khô, cây trồng thiếu nước tưới trầm trọng. Những nông dân trót

Vùng ngọt Cà Mau chủ yếu nằm tại các huyện Trần Văn Thời, U Minh, một phần của huyện Thới Bình và thành phố Cà Mau. Việc canh tác của nông dân vùng ngọt phụ thuộc hoàn toàn vào nước mưa. Do vậy, để giảm thiểu rủi ro về nước tưới trong mùa khô hạn, chính quyền và ngành chức năng tỉnh Cà Mau chủ động xây dựng lịch thời vụ theo từng vùng sản xuất, đồng thời khuyến cáo người dân bám sát vào khung lịch thời vụ để canh tác cây trồng, vật nuôi phù hợp với tình hình thực tế.

làm lúa vụ ba “trắng tay” vì lúa chết khô, trong khi kênh, rạch khô queo gây nên tình cảnh sạt lở đất, làm hư hỏng hàng trăm tuyến lộ nông thôn, khiến giao thông nhiều nơi tại vùng ngọt bị chia cắt.

Đó là những bài học để chính quyền và ngành chức năng huyện Trần Văn Thời định hình lại sản xuất nông nghiệp bền vững cho địa phương, nơi có gần 29.000 ha sản

xuất lúa, chiếm phần lớn diện tích chuyên canh lúa hai vụ tại Cà Mau.

Theo ông Nguyễn Thế Châu, Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện Trần Văn Thời, nhiều năm nay, địa phương luôn nhất quán theo chỉ đạo của tỉnh (Chỉ thị số 09/CT-UBND, ngày 25/10/2023 của Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Cà Mau -PV), chỉ sản xuất lúa hai vụ/năm, không sản xuất lúa vụ ba. Qua

tuyên truyền, người dân hiểu rõ hơn những hạn chế của việc sản xuất lúa vụ ba: Chi phí cao, lợi nhuận thấp, là điều kiện để duy trì các sinh vật gây hại cây lúa; việc sản xuất nhiều vụ lúa/năm làm cho đất mất dưỡng chất,... ảnh hưởng đến năng suất, chất lượng sản xuất vụ hè thu và ảnh hưởng gây sụt lún đến hệ thống giao thông nông thôn...

Từ đó, “diện tích lúa vụ ba thu hẹp dần qua từng năm, trong đó vụ mùa 2023-2024 chỉ còn khoảng 60 ha của 34 hộ, sang vụ mùa 2024-2025 chỉ còn khoảng 19 ha của 9 hộ. Phần lớn diện tích còn lại đã chuyển sang trồng màu thay cho lúa vụ ba, góp phần xanh hóa đồng ngọt trong những tháng mùa khô hạn” - ông Nguyễn Thế Châu chia sẻ.

Ông Hồ Trường An, chuyên viên Phòng Nông nghiệp và Môi trường huyện Trần Văn Thời, đánh giá: Vụ màu sau Tết Nguyên đán hằng năm chỉ kéo dài tầm hai tháng là dứt điểm, nhưng đạt hiệu quả gần hai lần so với trồng lúa. Sau vụ màu, đồng ruộng còn khoảng hai tháng để “nghỉ ngơi”, nhà nông có đủ thời gian để cải tạo lại đất phục vụ cho vụ lúa hè thu.

Thay đổi cách thức canh tác và tư duy sản xuất theo điều kiện thực tế là hướng sản xuất bền vững, được ngành chức năng Cà Mau duy trì và khuyến cáo nông dân vùng ngọt thực hiện trong dài hạn. Đi cùng với đó là quy hoạch vùng chuyên canh, liên kết nông dân sản xuất theo chuỗi khép kín tuân thủ các quy chuẩn của quốc tế để tạo ra nông sản sạch và an toàn, nâng cao giá trị đầu ra sản phẩm. Cách làm ấy đã được triển khai thành công tại nhiều vùng trồng lúa sạch, lúa hữu cơ... trên địa bàn huyện Trần Văn Thời, thành phố Cà Mau; mô hình lúa-tôm kết hợp đạt chuẩn ASC, BAP trên địa bàn huyện Thới Bình và đang được nhân rộng tại những đồng đất đủ điều kiện, giúp đất đai thích nghi tốt trong điều kiện hạn-mặn ■

Bước chuyển mang lại nhiều lợi ích

■ Bài và ảnh: HỮU NGHĨA

Nhiều năm qua, việc canh tác ba vụ lúa mỗi năm đã giúp gia tăng sản lượng và tạo thu nhập ổn định cho nhiều nông hộ ở Đồng Tháp. Tuy nhiên, lúa vụ ba cũng đặt ra không ít thách thức về môi trường, chi phí..., đòi hỏi chính quyền và người nông dân thay đổi lại tư duy sản xuất để phát triển bền vững.

THỜI điểm này, nông dân trên địa bàn tỉnh Đồng Tháp đã xuống giống hơn 95 nghìn ha lúa hè thu. Các trà lúa chủ yếu đang giai đoạn mạ, trở chín. Thông thường, thu hoạch xong vụ lúa hè thu, sau khi cho đất nghỉ ngơi, nhiều nông dân sẽ tiến hành cày xới, trực đất chuẩn bị xuống giống lúa vụ ba. Việc canh tác liên tục ba vụ lúa khiến đất bị bạc màu, tăng áp lực sâu bệnh, dịch hại. Ngoài ra, đề bao để trồng lúa ba vụ đã ngăn chặn không cho các độc chất được rửa trôi, không còn nhận phù sa, làm đất mau suy thoái. Điều này dẫn đến chi phí sản xuất cao, trong khi hiệu quả kinh tế không tương xứng do năng suất không ổn định.

Ông Trần Văn Tân là một trong

số những nông dân mà chúng tôi có dịp gặp trên cánh đồng ấp 3, xã Tân Nghĩa, huyện Cao Lãnh. Ông Tân có năm công đất lúa đang giai đoạn trở bông, nhờ phát hiện sớm sinh vật gây hại nên ông phòng trừ bệnh kịp thời. “Vụ hè thu năm nay, dù thời tiết khá nóng nhưng tôi không quá lo lắng. Điều tôi trăn trở là sau vụ này sẽ đến lúa vụ ba liệu có đem lại lợi nhuận cao cho nông dân chúng tôi hay không?”, ông Trần Văn Tân bộc bạch. Ông Tân nhớ lại: Vụ ba năm trước, lúa bị sâu bệnh nhiều, năng suất khá thấp, chỉ khoảng 600kg/1.300m², trong khi chi phí sản xuất tăng. Thế

nên, vụ lúa ấy không thua lỗ, nhưng gần như chẳng có lãi.

Tam Nông là huyện phía bắc của tỉnh Đồng Tháp. Sau mùa lũ năm 2000, huyện tập trung xây dựng cụm tuyến dân cư để nhân dân “an cư lạc nghiệp”. Những năm sau đó, huyện tiến hành tăng vụ, làm đề bao chống lũ, tiến tới áp dụng khoa học - kỹ thuật để nâng cao hiệu quả sản xuất. Tuy nhiên, cũng như nhiều địa phương khác trong tỉnh, do tình trạng các cánh đồng “đói phù sa”, có những năm lúa vụ ba đạt năng suất không cao. Chi phí sản xuất lúa vụ ba tăng, phần do những thách thức lớn từ biến đổi khí

hậu, thiên tai, dịch bệnh... đòi hỏi người nông dân Đồng Tháp phải thay đổi tư duy, tìm kiếm những cách làm thích hợp.

Hơn hai năm nay, Dự án sản xuất nông nghiệp tuần hoàn, hiện đại và phát thải thấp được triển khai tại xã Phú Thành A, huyện Tam Nông, tỉnh Đồng Tháp. Từ 20 ha ban đầu, Dự án đã từng bước được mở rộng đến hơn 80 ha. Bên cạnh trồng hai vụ lúa, nông dân còn thực hiện mô hình kết hợp trù cá mùa lũ (170 ha), mô hình quản lý rơm rạ theo hướng tuần hoàn (trồng nấm). Nông dân Nguyễn Minh Tuấn cho biết: “Mô hình này sử dụng phân hữu cơ

thay thế một phần phân bón hóa học, đồng thời giảm 30-40% lượng phân hóa học so canh tác truyền thống (giảm khoảng 100-150 kg phân bón/ha). Qua nhiều vụ canh tác, bà con nông dân chúng tôi tham gia mô hình đã thay đổi tư duy trong sản xuất lúa, mạnh dạn ứng dụng các tiến bộ khoa học-kỹ thuật, từ đó giúp nông dân tham gia mô hình giảm được chi phí sản xuất, gia tăng lợi nhuận”.

Theo Chủ tịch Ủy ban nhân dân huyện Tam Nông Trần Thanh Nam, địa phương triển khai mô hình sản xuất lúa tuần hoàn vụ đông xuân và hè thu, kết hợp nuôi cá mùa lũ...

Thích ứng cùng lúa nổi

■ ThS LÊ THANH PHONG
Phó Viện trưởng Viện Biến đổi Khí hậu, Trường đại học An Giang

Cây lúa nổi đã hiện diện tại Đồng bằng sông Cửu Long hơn trăm năm và trở thành cây lương thực chính cho cư dân vùng châu thổ này trong một thời gian dài.

1 Theo ghi nhận của GS Võ Tòng Xuân, hệ thống canh tác lúa nổi tại vùng tứ giác Long Xuyên và Đồng Tháp Mười có thời điểm đạt gần 500.000 ha, riêng tỉnh An Giang là 250.000 ha - gần bằng diện tích sản xuất lúa của tỉnh ngày nay.

Cây lúa nổi có khả năng sinh trưởng rất phù hợp với chế độ thủy văn và điều kiện tự nhiên của vùng. Trước đây, người nông dân thường bắt đầu gieo sạ khi những hạt mưa đầu mùa xuất hiện (vào cuối tháng tư âm lịch) và nước ngoài sông bắt đầu lớn quay (hiện tượng nước đục). Nông dân chỉ cần chuẩn bị đất bằng cách cày bừa sơ, đem hạt lúa khô ra gieo sạ, sau đó bừa lấp lại để tránh bị chim, chuột phá hoại. Trong đất, hạt lúa nổi sẽ hấp thụ độ ẩm và nảy mầm phát triển. Giai đoạn này mầm và phát triển mạ có thể diễn ra trong điều kiện khô, thỉnh thoảng có vài cơn mưa đầu mùa giúp cây lúa tươi tốt hơn. Cây lúa nổi có thể sinh trưởng trong điều kiện này khoảng hơn hai tháng.

Khi thật sự bước vào mùa mưa, lượng mưa tăng dần, nước bắt đầu mấp mé lên ruộng - đó cũng là lúc lúa nổi bùng nổ sinh trưởng. Cây lúa hấp thụ phù sa từ nước, trở nên mạnh mẽ hơn, đẻ thêm nhiều chồi và cao lên nhanh chóng. Khi nước dâng, nhiều loài cá di cư và cá bản địa cũng vào ruộng trú ngụ. Cây lúa nổi giúp làm chậm dòng chảy tự nhiên, tạo nên một vùng sinh thái ổn định về thức ăn để các loài cùng cộng sinh. Cá nhỏ có chỗ ẩn nấp

để tránh sự săn mồi của cá lớn, vì thế, tập trung rất nhiều về ruộng lúa nổi. Và chính điều này cũng thu hút các loài cá lớn về đây để tìm nguồn thức ăn.

Khi lũ dâng, lóng (đốt thân) của lúa nổi kéo dài nhanh - có thể tăng gần 10 cm/ngày. Trung bình mỗi cây lúa nổi có khoảng 12 lóng, chiều cao phụ thuộc vào mực nước lũ - có thể từ 3-4 m, thậm chí có thể vươn đến 7 m.

Khi nước lũ đạt đỉnh và bắt đầu rút - thời điểm này gọi là nước phân đồng, cũng là lúc cây lúa nổi phát triển mạnh chồi ngọn để bù lại số chồi bị mất trong thời gian nước lên. Đây là thời điểm cây lúa nổi tạo nên hình ảnh đẹp nhất trên cánh đồng mênh mông - một màu xanh bạt ngàn, ngợp mắt.

Sau đỉnh lũ, nước rút dần, cây lúa nổi nương theo mực nước mà hạ thấp và nằm xuống mặt ruộng. Thời điểm lũ rút cũng trùng với thời điểm ngày bắt đầu ngắn lại - một tín hiệu sinh học quan trọng giúp cây lúa chuyển sang phát triển đồng và trổ hoa. Lúa nổi đặc biệt ở khả năng "quỳ" - sau khi nằm xuống đất, thân cây vẫn có thể ngóc lên để trổ hoa và kết hạt, giúp nông dân thu hoạch thuận tiện hơn.

2 Ngày xưa, có rất nhiều giống lúa nổi truyền thống như: Nàng Tri, Tàu Bình, Ba Bông, Chệt Trui, Nàng Pha, Nàng Son, Nàng Chiêm, Nàng Tây Nút, Nàng Chệt Cụt, Nàng Tây Bông Dừa, Bông Sen, Nàng Tây Đùm... Mỗi giống có thời gian sinh

Giống lúa nổi Nàng Tây Đùm giai đoạn thu hoạch.

Ảnh: THANH PHONG

trưởng khác nhau, được lựa chọn theo đặc điểm mực nước và thời điểm rút lũ ở từng vùng.

Ở vùng có nước rút sớm, người dân chọn giống chín sớm để kịp thu hoạch khi ruộng khô ráo. Ở vùng sâu hơn như bung biển, nơi nước rút muộn, bà con trồng các giống chín muộn, thậm chí có giống lúa nổi chín sát dịp Tết Nguyên đán. Nhờ thời gian thu hoạch trải dài theo dòng lũ rút mà công việc gặt hái cũng dễ dàng hơn, phù hợp với điều kiện sản xuất còn thô sơ lúc bấy giờ. Tuy nhiên, năng suất lúa nổi không cao, dao động từ 0,6-2,1 tấn/ha, giống Ba Bông là giống cho năng suất cao nhất.

Theo GS Võ Tòng Xuân, canh tác lúa nổi là hệ thống "lâm chơi, ăn thật". Nông dân gần như không cần chăm sóc hay bón phân nhiều, chỉ cần gieo sạ và chờ ngày thu hoạch. Ngoài ra, ruộng lúa nổi còn cung cấp nguồn thủy sản tự nhiên dồi dào như cá, tôm... Sau thu hoạch, rơm rạ còn lại rất dày, có thể cao đến vài chục phân, như một lớp màng phủ hữu cơ tự nhiên. Lớp rơm này giúp giữ ẩm, giảm cỏ dại

và là điều kiện lý tưởng để canh tác vụ màu sau như: đậu, mè, bí, dưa, bắp, khoai mì... mà ít cần tưới tiêu hay bón phân.

3 Ngày nay, dù lượng lũ về Đồng bằng sông Cửu Long đã suy giảm do nhiều tác động ở thượng nguồn, nhưng lúa nổi vẫn giữ vai trò quan trọng. Nếu khai thác hợp lý, lúa nổi sẽ là công cụ quan trọng để trữ nước lũ, phát triển thủy sản, và hướng đến nền nông nghiệp thuận tự nhiên - đúng theo tinh thần Nghị quyết 120/ NQ-CP.

Trường đại học An Giang - Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, từ năm 2012 đã khởi động chương trình bảo tồn cây lúa nổi - loại lúa truyền thống đặc trưng vùng lũ. Khi đó, diện tích lúa nổi còn chưa đến 60 ha, phân bố rải rác ở An Giang và Đồng Tháp, chủ yếu trồng để ăn hoặc trao đổi địa phương. Trường đã tiến hành sưu tập giống, phục tráng và cải tiến cả về giống và kỹ thuật canh tác: rút ngắn thời gian sinh trưởng từ sáu tháng xuống còn dưới bốn tháng, chuyển từ thu hoạch thủ công sang cơ giới hóa.

Trong điều kiện lũ thấp, chùng 100 cm, cây lúa nổi không mất nhiều chồi gốc tạo nên các bông to và nhiều hạt, đạt năng suất ổn định hơn. Giống lúa mùa nổi Nàng Tây Đùm được Trường đưa vào sản xuất từ năm 2018, đến nay năng suất ổn định khoảng 3.0 tấn/ha trong điều kiện lũ thấp.

Chúng tôi đang phát triển giống lúa nổi mới có mùi thơm, mềm cơm, phù hợp thị hiếu tiêu dùng ngày nay, để góp phần mở rộng diện tích trồng lúa nổi theo hướng thuận tự nhiên và hỗ trợ chứa nước ngọt vùng thượng Đồng bằng sông Cửu Long. Mô hình canh tác có thể tích hợp đa dạng như: hai vụ lúa cao sản + một vụ lúa nổi kết hợp thủy sản; Lúa cao sản-màu-lúa nổi kết hợp thủy sản,... Có thể trồng một vụ ngay thời gian lũ để giúp xả lũ trong vùng canh tác lúa ba vụ, nhằm giảm độc chất và tăng độ phì của đất. Tùy điều kiện địa phương, có thể linh hoạt áp dụng mức độ xả lũ khác nhau. Các giống lúa nổi thích nghi với lũ thấp cũng đang được phát triển, giúp phục hồi văn hóa mùa nước nổi, đồng thời xây dựng thương hiệu gạo đặc sản ■

Thu hoạch lúa tại xã An Phong, huyện Thanh Bình, tỉnh Đồng Tháp.

Thực tế cho thấy, đây là giải pháp quan trọng trong việc định hướng thay đổi thói quen canh tác của nông dân, chuyển dần sang sản xuất lúa theo hướng hữu cơ, sinh thái và thích ứng với biến đổi khí hậu.

Huyện Tháp Mười là một trong

những địa phương đạt được nhiều kết quả nổi bật trong thực hiện *Đề án tái cơ cấu ngành nông nghiệp đối với ngành hàng lúa gạo* của tỉnh Đồng Tháp. Nhiều mô hình sản xuất mới, áp dụng tiến bộ khoa học-kỹ thuật đã được người nông dân

nơi đây áp dụng hiệu quả, từ đó góp phần chuyển dịch mạnh mẽ tư duy sản xuất của người nông dân từ sản xuất nông nghiệp sang kinh tế nông nghiệp. Đối với Tháp Mười, việc triển khai, nhân rộng các mô hình sản xuất nông nghiệp hữu cơ được

xem là một trong những giải pháp sản xuất bền vững, nhiều nông dân trên địa bàn huyện không còn phải thấp thỏm vừa sản xuất lúa vụ ba, vừa âu lo như trước.

Ông Huỳnh Tấn Lộc, ngụ ấp 4, xã Hưng Thạnh, huyện Tháp Mười, cho biết: Gia đình ông có 10 ha đất ruộng. Trước đây canh tác lúa, ông sử dụng phân hóa học, sau khi thu hoạch thì bán cho thương lái. Những năm qua, giá vật tư nông nghiệp tăng cao, giá cả không ổn định. Khi được vận động sử dụng phân hữu cơ để giảm chi phí và có thể liên kết đầu ra với các doanh nghiệp, ông đã mạnh dạn tham gia. Suốt quá trình canh tác, ông thấy lúa giữ màu lá rất tốt, cứng cây. Năng suất đạt được cũng cao hơn những vụ trước, khi chưa sử dụng phân hữu cơ. Kết quả thực hiện mô hình đã giảm lượng giống gieo sạ, tăng cường sử

dụng phân hữu cơ, hạn chế sử dụng phân, thuốc hóa học, tăng khả năng sử dụng phân bón, rễ lúa bám sâu, giúp cây lúa khỏe hơn, chống chịu sâu bệnh, cải thiện độ phì nhiêu của đất... Từ đó, góp phần bảo vệ hệ sinh thái có ích, làm giảm chi phí đầu tư, tăng lợi nhuận...

Đồng Tháp là tỉnh đầu nguồn sông Cửu Long với diện tích 3.378 km². Trong đó, diện tích đất nông nghiệp chiếm 77%. Phát triển nông nghiệp tuần hoàn, kể cả nông nghiệp hữu cơ được xem là chủ trương trọng tâm của tỉnh. Sự hỗ trợ từ chính quyền, doanh nghiệp và sự chủ động đổi mới của nông dân đã và đang tạo nên những bước chuyển mình cho ngành hàng lúa gạo của địa phương này với việc ứng dụng công nghệ cao, nâng cao giá trị sản phẩm nông sản, đồng thời bảo đảm phát triển bền vững ■

Tổ chức chuyên đề:
NGÔ PHƯƠNG THẢO và HOÀNG NGHĨA NAM

TRÒ CHUYỆN cuối tuần

Trong khoảng thời gian ngắn ngủi đến Hà Nội để tự tay dựng tác phẩm, ông dành thời gian trò chuyện cùng chúng tôi về nhiều điều phía sau về rục rờ của đồ chơi nhựa, cũng như kỳ vọng: Nghệ thuật có thể góp phần cải thiện nhận thức của con người về việc bảo vệ tự nhiên.

Đồ chơi có thể phản chiếu thời đại

- Kỷ nguyên nhựa là cụm sắp đặt gồm những khối điêu khắc hình khủng long rục rờ, được tạo nên từ 8.015 món đồ chơi cũ thu thập ở Nhật Bản. Hành trình của tác phẩm được bắt đầu như thế nào, thưa ông?

- Đó là một phần của “Kaekko Bazaar”, một dự án lưu trữ và trao đổi đồ chơi do gia đình tôi thực hiện. Dự án bao gồm đồ chơi được gom từ nhiều địa phương trong các giai đoạn lịch sử khác nhau.

Khởi đầu của bộ sưu tập này là một thí nghiệm lưu trữ rác thải nhựa trong gia đình tôi, có tên là “Vinyl Plastic Collection”, kể từ năm 1997. Sau ba năm đầu không vứt bỏ đồ chơi cũ, tôi hỏi ý kiến các con xem nên làm gì với chúng, và bọn trẻ nói nên đem bán. Nhưng vì tôi không muốn các con sớm cầm tiền nên sau cùng, chúng tôi đã tạo ra phiên chợ đồ chơi mà lũ trẻ đặt tên là “Kaekko Bazaar”. Trong đó, từ “kaekko” là cách trẻ con phát âm từ “kaeru” (đổi) trong tiếng Nhật, còn “bazaar” có nghĩa là chợ. Đến năm 2008, mô hình “Kaekko Bazaar” được nhân rộng ra nhiều địa phương ở Nhật Bản, do trẻ em tự vận hành.

Tới giờ, sau gần 30 năm, dự án đã thu thập được hơn 50.000 đồ chơi cũ. Còn về phần tôi, tôi luôn muốn

NGHỆ SĨ FUJI HIROSHI:

Nghệ thuật nhắc nhở con người về vòng tuần hoàn của sự sống

Lần đầu tại Việt Nam, triển lãm điêu khắc sắp đặt từ hàng nghìn đồ chơi cũ bằng nhựa của nghệ sĩ Nhật Bản nổi tiếng Fuji Hiroshi được trưng bày, kéo dài trong khoảng 10 tuần. Tác phẩm của ông được biết đến ở Nhật Bản và nhiều nước trên thế giới bởi sức hấp dẫn thị giác đồng thời chứa đựng ý nghĩa xã hội sâu sắc.

Những chú khủng long đầy màu sắc, thu hút khán giả tại phòng triển lãm ở Hà Nội.

Nguồn: JP

có thể tạo ra thứ gì đó mới từ những món đồ cũ nên từ năm 2008, tôi bắt tay vào làm tác phẩm.

Ở một góc nhìn khác, rác thải nhựa có nguồn gốc từ dầu thô, tuổi đời 150 triệu năm. Chúng là những vi khuẩn tích tụ từ kỷ Jura. Tôi cảm thấy thú vị khi muốn tượng về những mảnh ký ức mà chúng lưu giữ suốt từ thời kỳ đó và nhìn nhận chúng như một loại ký ức khủng long hóa thạch. Đó là lý do tôi tạo ra những tác phẩm này.

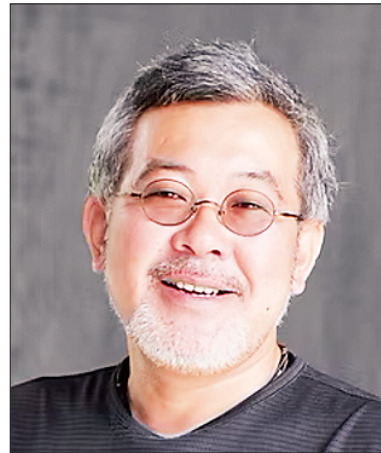
- Thật thú vị khi có thể lùi lại đủ

xa để thấy mọi thứ đều tuần hoàn có tính chu kỳ, bao gồm cả chu kỳ tiêu dùng của đồ chơi và chu kỳ phân hủy của nhựa, thưa ông.

- Tôi sinh năm 1960, thời kỳ mà nhựa bắt đầu du nhập vào Nhật Bản và dần trở thành vật liệu phổ biến. Chỉ trong vài chục năm, con người đã tạo ra quá nhiều đồ nhựa mà phần lớn là sản phẩm tiêu dùng nhanh. Việc tạo ra những vật liệu từ nhựa dầu mỏ mà không thể tự phân hủy được, theo tôi, là một mặt tiêu cực của thời đại. Khi nghĩ về nhựa

và hệ lụy mà chúng ta để lại cho tương lai, tôi cảm thấy chúng ta cần phải thay đổi. Thật mâu thuẫn khi cứ liên tục sản xuất mà không suy xét đến việc quay vòng tài nguyên. Vậy nên tôi muốn lưu trữ những thứ này và trưng bày chúng để mọi người cùng thấy. Công việc này không nhằm mục đích tôn vinh, mà để liên tục nhắc nhở mỗi người, mọi người về vòng tuần hoàn sự sống.

- Nhìn vào nguồn gốc của những món đồ chơi này, đi sâu vào vòng tuần hoàn của tiêu dùng, ông nhận

thấy vấn đề thật sự của việc tạo ra quá nhiều đồ chơi nhựa có thể do đâu?

- Khi bắt đầu sưu tập đồ chơi nhựa, mỗi năm, tôi cũng nhận lượng lớn đồ chơi từ một số hãng sản xuất tên tuổi trên thế giới. Tôi nhận thấy vấn đề thật sự nằm ở nhu cầu được sở hữu.

Khái niệm “sở hữu” thực tế chỉ mới xuất phát từ thời hiện đại. Ban đầu, mọi thứ đều được chia sẻ. Tuy nhiên, từ khoảng những năm 1960 trở đi, ý niệm về sở hữu cá nhân đã phát triển mạnh mẽ, và chúng ta đã chứng kiến sự mở rộng này trong vài thập niên tiếp theo, khi giá trị của việc trải nghiệm thực tế, việc tiếp xúc, va chạm xúc giác bỗng nhiên trở nên quan trọng. Giờ đây, khi chúng ta đối diện vấn đề môi trường toàn cầu, việc chia sẻ và hợp tác lại trở nên cần thiết hơn bao giờ hết.

Hy vọng tác phẩm giúp khán giả suy nghĩ nhiều hơn về môi trường

- Tác phẩm của ông đã được trưng bày ở nhiều quốc gia, vùng lãnh thổ. Phản ứng thực tế của khán giả khi nhìn thấy tác phẩm này, theo ghi nhận của ông, là như thế nào?

- Tôi nhận thấy, tác phẩm khiến cả người lớn và trẻ em đều bắt đầu nghĩ về hành vi tiêu dùng của riêng mình.

“Thật bất ngờ!”, nhiều trẻ em đã

Đánh thức ký ức

■ THƯ ANH

Từ nhiều mảnh ghép rời rạc

Điều thú vị là cuốn sách được ra đời với sự chung tay thực hiện của một nhóm các bạn trẻ vận hành Matca - không gian sáng tạo chuyên biệt về nhiếp ảnh đương đại. Có một làng nghề nhiếp ảnh là ấn phẩm đầu tiên thuộc chuỗi ấn phẩm mang tên Makét, do không gian Matca khởi xướng. Chuỗi ấn phẩm nhằm mục đích ghi nhận sự chuyển mình của nhiếp ảnh đương đại Việt Nam, trong đó không chỉ có sáng tác mà còn bao gồm cả những quá trình nghiên cứu, khảo cứu về lịch sử của lĩnh vực này, cũng như nhiều khía cạnh hoạt động khác. Cuốn sách là kết quả từ sự kết nối mối quan tâm chung của tác giả sách và nhóm vận hành Matca về lịch sử nhiếp ảnh ở Việt Nam - mối quan tâm mà họ xem như là điều hiển nhiên trong quá trình làm

Gần sáu năm trước, ấn phẩm *Có một làng nghề nhiếp ảnh* (song ngữ Việt-Anh, Nhà xuất bản Lao động, 2019) của tác giả trẻ Hà Trang đã gây chú ý trong cộng đồng nhiếp ảnh ở Hà Nội. Đây là cuốn sách có tính chất khảo cứu đầu tiên của một người trẻ, thể hiện mối quan tâm của thế hệ hôm nay về lịch sử và sự tồn tại qua thăng trầm thời gian của một làng nghề nhiếp ảnh độc nhất ở Việt Nam: Làng Lai Xá, huyện Hoài Đức, thành phố Hà Nội.

nghề, kể từ khi Matca mới thành lập năm 2016.

Ban đầu, nhóm bắt tay vào tìm kiếm và sưu tầm những ấn phẩm nhiếp ảnh được thực hiện tại Việt Nam và về Việt Nam. Đó có thể là một cuốn album gia đình, một tấm ảnh rời, một vụng tập triển lãm, một cuốn sách ảnh, một tạp chí về nhiếp ảnh, một cuốn sách cung cấp kiến thức về kỹ thuật chụp ảnh, về cách hiểu một bức ảnh... Họ tìm kiếm từ nhiều nguồn trong và ngoài nước, hiệu sách cũ, bạn bè thông tin, các đăng tải trên báo chí và truyền thông xã hội. Trong *Lưu trữ không chính thức* mà nhóm vận hành Matca công bố ngày 6/4 vừa

qua, khi được đặt cạnh nhau trên một chiếc bàn dài và quanh những bức tường kê bên, những ấn phẩm thuộc nhiều bối cảnh ra đời khác nhau dường như tạo nên một bản hòa âm lịch sử sâu lắng. Ở đó, có bộ đôi bức ảnh panorama Đà Lạt từ đầu thế kỷ 20, có chùm ảnh hồ sơ một số xí nghiệp sản xuất ở miền bắc giai đoạn 1955-1963 đã ố màu thời gian, có sách ảnh đen trắng về trạm quân y dã chiến năm 1970, có cuốn sách ảnh về Việt Nam nhân kỷ niệm 30 năm Quốc khánh Việt Nam do Nhà xuất bản Tiến bộ của Liên Xô trước đây ấn hành năm 1975...

Tới giác mơ dữ liệu lớn

Việc thu thập các ấn phẩm nhiếp

ảnh ở Việt Nam và về Việt Nam được nhóm vận hành Matca thực hiện từ hơn tám năm qua. Nhóm cũng đã có cơ hội tiếp cận những nguồn dữ liệu đồ sộ về nhiếp ảnh báo chí của Việt Nam tại Thông tấn xã Việt Nam. Bên cạnh đó, thông qua hoạt động tài trợ bởi Hội đồng Anh, nhóm cũng có dịp kết nối và chia sẻ kinh nghiệm chuyên môn với IC Visual Lab, một tổ chức nghệ thuật phi lợi nhuận ở Anh dành nhiều sự quan tâm khám phá vai trò của hình ảnh trong thế giới ngày nay.

Tuy nhiên, cho đến nay, vẫn chưa có một nguồn lưu trữ tổng thể nào về nhiếp ảnh Việt Nam, một lĩnh vực nghệ thuật hiện đại có lịch

sử vắt qua ba thế kỷ trên đất nước ta. Trong khi đó, nhiếp ảnh, do đặc tính của loại hình, lại có một sự gắn bó vô cùng mật thiết với đời sống của mỗi cá nhân, gia đình, dòng tộc, mỗi địa danh, địa phương... bên cạnh vai trò rất quan trọng - phản ánh tiến trình lịch sử chung của dân tộc, của đất nước.

Được biết, Matca hiện có gần 700 đơn vị ấn phẩm các loại, bao gồm một phần nhỏ sách, tài liệu về nhiếp ảnh đương đại trên thế giới, trong đó có những đề cập, giới thiệu nhiếp ảnh của người gốc Việt ở nước ngoài. Mốc thời gian ra đời của các ấn phẩm rải rác từ đầu thế kỷ 20 cho đến nay. Con số tuy khiêm tốn, song cũng đã cho thấy nỗ lực bền bỉ của nhóm vận hành (chỉ gồm hai người và một vài cộng tác viên). Họ đều là những người yêu thích nhiếp ảnh, làm việc như những nhiếp ảnh gia độc lập. Chia sẻ với chúng tôi, Hà Đào, thành viên vận hành Matca, giám tuyển của *Lưu trữ không chính thức*, cho biết: Ước vọng lớn nhất của nhóm là tiếp tục dự án để

Nghệ sĩ Fuji Hiroshi hiện là Giáo sư về Nghệ thuật liên ngành, Đại học Nghệ thuật Akita (Akita University of Art). Ông đồng thời là Giám đốc Trung tâm văn hóa sáng tạo của thành phố Akita (the Akita City Cultural Creation Center), Nhật Bản. Nhiều triển lãm cá nhân của ông với các điêu khắc sắp đặt từ đồ chơi nhựa được giới thiệu tại Nhật Bản, Thái Lan, Australia, bên cạnh các sự kiện lớn của nghệ thuật đương đại quốc tế, tại Trung Quốc, Hàn Quốc, Thái Lan, Bangladesh, Mỹ...

Kỷ nguyên nhựa được trưng bày tại Trung tâm Giao lưu Văn hóa Nhật Bản tại Việt Nam (Hà Nội), từ ngày 15/3 đến 1/6.

thốt lên, thấy thú vị khi chúng có thể xem lại nhiều món đồ chơi và tìm ra món quen thuộc với chúng. Việc này giống như trò chơi đánh đố: Hàng nghìn thứ được kết hợp lại với nhau, lũ trẻ nhìn vào tất cả, và sau một lúc, chúng ồ lên vì nhận ra nhân vật này, nhân vật kia...

Phản ứng của người lớn hơi khác một chút. Ban đầu, họ cảm thấy tác phẩm trông ngô nghĩnh, đẹp. Nhưng khi nhìn kỹ, họ nhận ra, chúng là rác. Trong khoảnh khắc, họ cảm thấy mình đã bị lừa. Nhưng khi bắt đầu suy ngẫm kỹ hơn, họ lại tự hỏi, như tại sao lại có nhiều đồ chơi đến vậy, chúng đến từ đâu, ai đã tạo ra chúng, bối cảnh lịch sử đằng sau sự phân bố của chúng là gì... Câu hỏi cuối cùng thường là: Điều gì sẽ xảy ra với những món đồ ấy trong tương lai?

- Đó là những dấu hiệu lạc quan. Ông có suy nghĩ gì từ những phản hồi đó?

- Tôi cảm thấy thú vị khi nghĩ tới việc những đứa trẻ đang thích thú với tác phẩm của tôi, sau 10 hoặc 20 năm nữa, sẽ lớn lên và nhận thấy cần thay đổi các hành vi của mình liên quan đến đồ nhựa. Khi tôi còn là một đứa trẻ, vào những năm 1960, nhựa xuất hiện khắp mọi nơi, và tôi đã chơi đùa với chúng. Nhưng khi lớn lên, tôi và thế hệ của tôi, cả lớp người trẻ hơn, dần nhận thấy nhiều mặt trái

của nhựa và các món đồ từ nhựa. Tôi nghĩ rằng, trẻ em trong tương lai có thể sẽ nhận ra điều đó sớm hơn chúng ta và bắt đầu cải thiện mọi thứ theo cách của chúng.

- *Muờng tượng của ông về cách mà khán giả Việt Nam tương tác với tác phẩm của ông?*

- Với khán giả Việt Nam cũng vậy, tôi hy vọng tác phẩm của mình sẽ khuyến khích, gợi mở trong họ nhiều suy nghĩ về môi trường đương đại, bắt đầu từ một ký ức nào đó được khơi lại. Còn với trẻ em, tôi chỉ muốn chúng được vui vẻ.

Khi nhìn vào những món đồ chơi này, những thứ tưởng chừng không còn giá trị, câu chuyện không chỉ là làm thế nào để loại bỏ chúng, mà còn làm sao để biến chúng thành thứ có ý nghĩa hơn, tạo ra tác động lớn hơn cho xã hội và thế hệ tương lai. Ai cũng có thể bắt đầu việc này từ những hành động nhỏ nhất. Có thể sau 30 năm nữa, khi tôi không còn trên đời này, đồ chơi nhựa sẽ dần được thay thế bằng những vật liệu thân thiện hơn với môi trường. Song, nếu chúng vẫn hiện diện, thì đó sẽ là lời nhắc về một giai đoạn lịch sử mà tương lai khó lặp lại, đúng hơn là không nên lặp lại.

- *Xin cảm ơn những chia sẻ của ông!*

ANH THU (thực hiện)

Trung bày chọn lọc một số ấn phẩm trong Lưu trữ không chính thức thu hút sự quan tâm của nhiều người trẻ. Ảnh: VŨ KHÔI NGUYỄN

phát triển nguồn lưu trữ này thành một hệ thống đóng góp hữu ích hơn cho cộng đồng, thông qua các hoạt động thống kê, phân loại, tiến tới số hóa và nghiên cứu bổ sung.

Hy vọng rằng, bên cạnh nỗ lực lưu trữ và phát huy giá trị của lưu trữ của các đơn vị công lập, sẽ có nhiều hơn nữa những hoạt động của các nhóm cá nhân độc lập như Matca trong việc thu thập dữ liệu

nhieếp ảnh nói riêng, văn hóa nghệ thuật nói chung, dọc theo chiều dài lịch sử đất nước. Cách nhìn mới, sự hứng thú so sánh và suy luận của họ để tìm ra khả năng kết nối giá trị trên nhiều phương diện, từ quá khứ tới hiện tại và tương lai, đã góp phần làm cho những câu chuyện của một thời trở nên sinh động, đánh thức sự quan tâm của nhiều hơn những người trẻ khác

Ra mắt MV *Victory-Bond in Vietnam*

■ XUÂN AN

Đồng chí Lê Quốc Minh (bên phải ảnh) trao tặng MV Victory-Bond in Vietnam đến đồng chí Cao Tường Huy, Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Ninh. Ảnh: THÀNH ĐẠT

Sáng 9/4, Báo Nhân Dân phối hợp IB Group tổ chức ra mắt video âm nhạc (MV) *Victory-Bond in Vietnam*, ghi hình phần trình diễn bản nhạc Victory của nhóm nhạc Bond tại bốn địa danh nổi tiếng trên Vịnh Hạ Long, tỉnh Quảng Ninh. Đây là kết quả tiếp theo từ chuyến biểu diễn *Bond Live In Vietnam* rất thành công của Bond-nhóm nhạc nữ hàng đầu thế giới, tại Hà Nội, tháng 10/2024.

N GAY sau đêm diễn (5/10/2024), bốn thành viên của nhóm nhạc đã dành trọn vẹn một ngày ghi hình MV này tại Vịnh Hạ Long, đặc biệt là đảo Mắt Rồng, địa danh được bảo tồn nghiêm ngặt và hiện chưa đưa vào khai thác du lịch. Ở đây, ekip sản xuất đã thiết kế một sân khấu chìm dưới mặt nước giữa một vịnh nhỏ bao quanh bởi các núi đá vôi, và tính toán giờ thủy triều xuống vừa đủ để các nghệ sĩ có thể trình diễn trên sân khấu đó. Đây là một khuôn hình độc đáo của MV, làm nổi bật sự hòa quyện về quyền rũ của âm nhạc Bond và vẻ đẹp đặc sắc của thiên nhiên Vịnh Hạ Long, Việt Nam.

Qua sản phẩm âm nhạc đặc biệt

này, Báo Nhân Dân mong muốn góp phần quảng bá, thúc đẩy phát triển du lịch thông qua phát huy giá trị lịch sử, văn hóa, vẻ đẹp của đất nước và con người Việt Nam. “Hình ảnh của Di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long sẽ còn lan tỏa hơn nữa với du khách trong và ngoài nước, đặc biệt là những người yêu âm nhạc trên thế giới, khi xuất hiện trong MV *Victory - Bond in Vietnam*”- đồng chí Lê Quốc Minh, Ủy viên Trung ương Đảng, Tổng Biên tập Báo Nhân Dân, Phó Trưởng ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội Nhà báo Việt Nam, chia sẻ tại buổi họp báo giới thiệu MV.

Bond Live In Vietnam là chương trình nghệ thuật thứ hai trong chuỗi

dự án âm nhạc quốc tế *Good Morning Vietnam* mang nhiều ý nghĩa do Báo Nhân Dân và Tập đoàn IB Group phối hợp thực hiện. Dự án không chỉ đưa những giá trị âm nhạc đỉnh cao của quốc tế đến Việt Nam mà còn thông qua đó, quảng bá văn hóa, du lịch Việt Nam, trước hết là kết hợp với việc quay MV quảng bá du lịch, đồng thời dành lợi nhuận cho các hoạt động thiện nguyện, phụng sự xã hội. Riêng đêm nhạc *Bond Live In Vietnam* đã thu được khoảng hai tỷ đồng tiền bán vé, dành để ủng hộ đồng bào gặp nạn trong trận bão Yagi, năm 2024.

Được biết, tới đây, MV *Victory-Bond in Vietnam* sẽ được Hãng hàng không quốc gia Việt Nam, Vietnam Airlines, đưa vào chương trình phục vụ hành khách trên các chuyến bay của Hãng. Báo Nhân Dân và IB Group cũng đã lên kế hoạch cùng các đối tác phù hợp để giới thiệu MV trên mọi nền tảng truyền thông trực tuyến, hệ thống màn hình LED quảng cáo đường phố

Ô CỬA CHỦ NHẬT

Gỡ khó cho lĩnh vực đặc thù

■ LUÂN VŨ

N HIỀU bất cập trong hệ thống các quy định liên ngành đang đặt các đơn vị đào tạo nghệ thuật chuyên nghiệp trước mối lo gián đoạn, đứt gãy hoạt động đào tạo, và ảnh hưởng đến quyền lợi của hàng nghìn học sinh năng khiếu.

Cụ thể, đó là quy định trong Luật Giáo dục nghề nghiệp và Luật Giáo dục về thời gian đào tạo trình độ trung cấp theo niên chế đối với người có bằng tốt nghiệp THCS trở lên là từ một đến hai năm học tùy theo chuyên ngành hoặc nghề đào tạo, trong khi, thực tế đào tạo trình độ trung cấp nghệ thuật hiện đang thực hiện là từ ba đến chín năm, tùy thuộc vào yêu cầu của ngành, nghề. Bên cạnh đó, quy định của Luật Giáo dục chỉ cho phép Trung tâm giáo dục thường xuyên, trung tâm

giáo dục nghề nghiệp- giáo dục thường xuyên có nhiệm vụ thực hiện chương trình giáo dục thường xuyên cấp THCS và THPT cũng khiến cho các cơ sở đào tạo nghệ thuật gặp khó khăn, do từ trước tới nay, các cơ sở đào tạo nghệ thuật đã được phép tổ chức đào tạo văn hóa kết hợp đào tạo chuyên môn ở trình độ trung cấp với thời gian đào tạo tùy thuộc chuyên ngành, từ ba năm đến chín năm; cùng một số vướng mắc khác...

Thực tế, những vấn đề này đã được cơ quan quản lý nhìn nhận và có động thái tìm giải pháp tháo gỡ từ năm 2021, với việc Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch triển khai xây dựng Nghị định quy định về đào tạo chuyên sâu, đặc thù trong lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật. Tuy nhiên, vì nhiều lý do, Nghị định chưa được ban hành. Đến thời

điểm hiện tại, nhiều quy định đã cận kề thời điểm có hiệu lực, nguy cơ tác động lớn đến hoạt động đào tạo của các cơ sở đào tạo nghệ thuật. Bởi vậy, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đang xây dựng Hồ sơ “Nghị quyết của Quốc hội quy định về đào tạo các ngành, nghề đặc thù trong nghệ thuật” để trình Quốc hội xem xét.

Lâu nay, hoạt động nghệ thuật chuyên nghiệp nói chung, đào tạo nghệ thuật chuyên nghiệp nói riêng luôn được xác định là có tính chất đặc thù, đòi hỏi những quy định, ưu đãi khác biệt. Trong bối cảnh văn hóa được coi là nền tảng cho phát triển, và công nghiệp văn hóa là một mũi nhọn, rất cần những đòn bẩy chính sách thích hợp, đặc biệt trong hoạt động đào tạo tài năng

KỶ NIỆM 50 NĂM NGÀY GIẢI PHÓNG HOÀN TOÀN MIỀN NAM,
THỐNG NHẤT ĐẤT NƯỚC (30/4/1975 - 30/4/2025)

Quên sao được những tháng ngày...

■ HẢI MIỀN

Nhiều năm tháng đã trôi qua, nhưng các cựu chỉ huy, pháo thủ, lái xe tăng của thời “gian lao mà anh dũng” vẫn tự hào khi nhắc về giờ phút tiến vào Dinh Độc Lập trưa 30/4/1975 - mốc son chói lọi đánh dấu thời khắc đất nước được hòa bình, non sông thu về một mối.

Chiến công của “voi thép”

Bác vừa đi làm phim tư liệu về đại đội “voi thép” - cựu chiến binh Nguyễn Văn Tập, giọng khỏe khoắn, khoe. Trong đợt quay phim, ông Tập đã đi nhiều địa phương, được gặp lại những cỗ xe mình từng gắn bó, lại được gặp gỡ đồng đội ở đơn vị “húc cổng, cắm cờ”, ôn lại biết bao câu chuyện.

Ông Nguyễn Văn Tập hiện sống tại xã Hoàng Diệu, huyện Gia Lộc (Hải Dương), người lái chiếc xe tăng 390, một trong những xe dẫn đầu tiến vào Dinh Độc Lập trưa 30/4/1975. Kết nối các nguồn tin, được biết, xe tăng 390 húc đổ cổng chính, xe tăng 843 húc đổ cổng phụ Dinh Độc Lập, năm 2012, cả hai chiếc xe đều được Thủ tướng Chính phủ ký quyết định công nhận là Bảo vật quốc gia.

Theo ông Tập, từ ngày 26/4/1975, Đại đội XT 4, Tiểu đoàn 1 (Lữ đoàn 203) được lệnh đánh căn cứ Nước Trong (Đồng Nai), tham gia giải phóng Đồng Nai. Sau đó, đơn vị tiếp tục tiến sâu về Sài Gòn theo hướng từ Thủ Đức. Khoảng 10 giờ 30 phút sáng 30/4, xe tăng 390 có mặt tại cổng Dinh Độc Lập. Ông Tập nhớ lại: “Điều khiển xe đến cổng dinh, tôi đã thấy xe tăng 843 do trung úy Bùi Quang Thận, đại đội trưởng XT 4, (Lữ đoàn 203) chỉ huy, đang dừng trước cổng phụ. Lúc đó cổng dinh vẫn đóng, bên trong còn quân lính địch và xe thiết giáp. Ông Vũ Đăng Toàn, chính trị viên đại đội ra lệnh húc vào cổng chính. Khi tôi điều khiển “voi thép” húc đổ cổng sắt thì quân lính bên trong bỏ chạy về phía vườn cây phía sau dinh. Ngay sau đó, xe tăng 843 cũng húc đổ cổng phụ bên trái, tiến vào. Chúng tôi dùng trong sân dinh, ba thành viên là ông Vũ Đăng Toàn, Ngô Sỹ Nguyên, Lê Văn Phụng vào dinh, còn tôi ở lại giữ xe”.

Cựu chiến binh Ngô Sỹ Nguyên, pháo thủ xe tăng 390, không giấu được niềm xúc động khi nhắc nhớ về những kỷ niệm quân ngũ 50 năm trước. Từ vùng quê Nghệ An xung phong lên đường nhập ngũ, ông cùng đồng đội trải qua nhiều tháng ngày gian khổ, hy sinh, và

Bốn cựu chiến binh bên chiếc xe tăng 390.

Ảnh: NVCC

may mắn được góp mặt trong buổi trưa vỡ òa xúc động. Ông Nguyễn kể lại: “Các chiến sĩ quân ta vào phòng họp khổng lồ chế tạo bộ nội các. Khoảng 10 phút sau, đồng chí trung tá Bùi Văn Tùng, Chính ủy Lữ đoàn 203 có mặt, bắt toàn bộ nội các Dương Văn Minh ra đài phát thanh đọc tuyên bố đầu hàng. Đó là giây phút thiêng liêng của cả dân tộc. Ngày 15/5/1975, anh em, đồng đội chúng tôi lại cùng xe tăng 390 vinh dự tham gia lễ diễu binh, với tâm thế của những người chiến thắng”.

Qua ông Nguyễn, chúng tôi được gặp cựu chiến binh Lữ Văn Hòa, chiến sĩ lái xe tăng 843 (quê ở thành phố Phú Lý-Hà Nam). Ông Hòa có sáu anh em trai thì năm người xung phong lên đường nhập ngũ, tham gia chiến đấu tại chiến trường miền nam. Năm 1970, khi đang học trung cấp, ông “xếp bút nghiên” tình nguyện nhập ngũ

theo tiếng gọi thiêng liêng của Tổ quốc. Sau khi hoàn thành khóa đào tạo chiến sĩ lái trong ba tháng, ông được điều về Đại đội XT 4, Lữ đoàn 203, chiến đấu tại mặt trận Huế. “Trong cuộc Tổng tiến công mùa xuân năm 1975, đơn vị của tôi tham gia các trận đánh ở căn cứ Núi Nghé, Núi Bông, giải phóng thành phố Huế, rồi tiếp tục về giải phóng Đà Nẵng”, ông Hòa nhớ lại.

Từ 3 giờ sáng 29/4/1975, tại Biên Hòa, đơn vị của ông Hòa nhận lệnh tập trung hỏa lực đánh thẳng vào các mục tiêu quan trọng của địch như: xa lộ Biên Hòa, ngã ba Tam Hiệp, cầu Sài Gòn... Sau khi vượt qua cầu Sài Gòn, Lữ đoàn 203 chia thành hai mũi theo đại lộ Hồng Thập Tự và đại lộ Thống Nhất tiến về Dinh Độc Lập. Với phương châm đã trở thành mệnh lệnh “Thần tốc, táo bạo, bất ngờ, chắc thắng”, những cỗ xe tăng ngạo nghễ vươn nòng trút lửa vào các

ổ hỏa lực ngoan cố của địch. Trên đường đi xe tăng 843 đã bắn cháy ba xe bọc thép của địch. Ông Hòa tâm sự: “Lúc nhận được lệnh sẽ tiến đánh các mục tiêu quan trọng, các chiến sĩ trong đơn vị ai cũng hào hứng, quyết tâm. Khi nhìn thấy lá cờ Giải phóng tung bay trên nóc dinh, chúng tôi vui mừng khôn tả. Vậy là, những cố gắng, sự hy sinh của đồng đội, đồng bào đã được đền đáp”.

Sống thêm phần đồng đội

Cũng tham gia Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử, trưa 30/4, cựu chiến binh Trần Bình Yên (Kim Bảng-Hà Nam), lái xe tăng số hiệu 846 tiến vào dinh sau xe 390 và 843. Năm 1980 ông Trần Bình Yên xuất ngũ, về địa phương gắn bó với công việc làm vườn đồi. Trang trại xanh mướt của ông ở cuối thị trấn Ba Sao (huyện Kim Bảng) là nơi đồng đội, bạn bè thường lui tới để

gặp gỡ, ôn lại những kỷ niệm về một thời binh lửa và giúp đỡ nhau lúc khó khăn. Là thương binh, nhưng ông Yên luôn tâm niệm: Bao gian khổ năm xưa, với nào sốt rét, thiếu đói, cái sống cái chết cách nhau chỉ gang tấc còn vượt qua được, thì những khó khăn hôm nay nào có thấm gì.

Cựu pháo thủ Ngô Sỹ Nguyên rời quân ngũ năm 1982 và được nhận vào làm việc tại cảng Hà Nội, còn gọi là cảng Phà Đen (Thanh Lương, Bạch Đằng, Hai Bà Trưng) rồi lập gia đình. Đây là thời kỳ kinh tế gia đình gặp nhiều khó khăn, bốn miệng ăn chủ yếu trông chờ vào đồng lương của vợ. Ông Nguyễn nhớ lại: “Năm 1992, tôi quyết định thôi công tác tại cảng vì lương quá thấp, rồi mua một chiếc xe ba bánh, chở hàng thuê. Năm 2002, tôi đi học, chuyển sang lái xe cho Xí nghiệp xe buýt 10/10, đến năm 2012 thì nghỉ hưu”.

Vất vả mưu sinh, ông Nguyễn vẫn hằng nhớ đến đồng đội, nhưng đã mất liên lạc từ ngày giải ngũ. Mãi đến năm 1995, ông vô tình “gặp” ba đồng đội trong một chương trình truyền hình, và nhủ lòng sẽ đi tìm. Nhưng không ngờ, mấy hôm sau, đạo diễn Phạm Việt Tùng đã tìm được ông và tổ chức buổi gặp mặt bốn chiến sĩ thuộc kíp chiến đấu của xe tăng 390 tại Hải Dương, nơi chỉ huy xe Vũ Đăng Toàn, lái xe Nguyễn Văn Tập đang sinh sống. “Tôi đã ôm ba người anh em của mình là Vũ Đăng Toàn, Nguyễn Văn Tập, Lê Văn Phụng thật chặt. Lúc này, tôi mới biết ông Tập xuất ngũ năm 1976, ông Toàn xuất ngũ năm 1985, đều trở về huyện Gia Lộc (Hải Dương) làm ruộng”, ông Nguyễn giải bày.

Trở về đời thường, cuộc sống của các ông Vũ Đăng Toàn, Nguyễn Văn Tập cũng đầy nhọc nhằn. May thay, năm 2004, sau khi chương trình “Huyền thoại chiếc xe tăng 390” được phát sóng trên truyền hình, vì nể trọng nghị lực của ông Toàn và ông Tập, PGS, TS Nguyễn Thị Hòe, Chủ tịch Hội đồng quản trị Công ty sơn Kova đã mời các ông về làm việc.

Giờ đây, cuộc sống của những người lính Cụ Hồ năm xưa đã tốt hơn nhiều. Ông Tập có người con là sĩ quan chuyên nghiệp tại một đơn vị xe tăng; ông Nguyễn có hai người con đều làm ở Bệnh viện 354; ông Toàn có hai người con lập nghiệp ở Thành phố Hồ Chí Minh... “Chúng tôi tự nhủ, phải sống thêm phần đồng đội. Chúng tôi may mắn được trở về, có vợ con. Còn đồng đội... Hằng năm, chúng tôi vẫn tổ chức thăm lại chiến trường, để tri ân...”, ông Trần Bình Yên bày tỏ ■

Ông Tập (bên trái), ông Toàn (bên phải) cùng đồng đội trong một buổi ghi hình.

Ảnh: NVCC

XÂY DỰNG NHÀ MÁY ĐIỆN HẠT NHÂN

Cần đặc biệt chú trọng năng lực quản trị dự án

Dự án điện hạt nhân Ninh Thuận đang được Chính phủ khẩn trương triển khai, nhằm đáp ứng yêu cầu năng lượng cho sự phát triển của đất nước trong giai đoạn mới. Xoay quanh vấn đề quản trị tiến độ và bảo đảm an toàn cho dự án, *Nhân Dân cuối tuần* đã có cuộc trò chuyện với TS Trần Duy Châu (*ảnh dưới*) - đang công tác tại Ban quản lý dự án nguồn và truyền tải điện của Tập đoàn điện lực Pháp EDF (Electricity of France), đồng thời là Chủ tịch Hội Kỹ thuật điện và năng lượng (AEEE).

- Xây dựng nhà máy điện hạt nhân là yêu cầu cấp thiết, giải pháp để đáp ứng nhu cầu năng lượng cho phát triển xanh, bền vững và phục vụ mục tiêu phát triển kinh tế của đất nước... Từ kinh nghiệm của các quốc gia đi trước, để dự án được triển khai bảo đảm chất lượng và tiến độ đặt ra, chúng ta cần lưu ý tới những thách thức nào, thưa ông?

- Một trong những vấn đề dễ xảy ra nhất là chi phí thực tế vượt mức dự toán và tiến độ chậm trễ thường xuyên. Thí dụ, dự án hai lò hạt nhân Vogtle 3 và 4 (Mỹ) bị chậm tiến độ bảy năm, làm đội vốn từ 13 tỷ USD lên 32 tỷ USD. Các dự án tại Olkiluoto 3 (Phần Lan) và Flamanville 3 (Pháp) đều gặp phải sự chậm trễ đáng kể khiến tăng chi phí xây dựng.

Các nhà máy điện hạt nhân mới nhất được thiết kế và xây dựng trên tiêu chuẩn an toàn cao, dẫn đến các thách thức trong xây dựng, đặc biệt khi được triển khai thực tế lần đầu. Những cấu kiện chính của nhà máy hạt nhân, như vỏ lò phản ứng, nổi sinh hơi, turbine hơi, bơm làm

mát, rất chuyên biệt. Do khả năng đa dạng hóa nguồn cung không cao, chuỗi cung ứng các cấu kiện dễ bị gián đoạn hoặc chậm trễ, làm chậm tiến độ xây dựng. Không những vậy, quy định pháp luật trong quản lý an toàn ngày càng nghiêm ngặt hơn, đòi hỏi thêm thời gian và nguồn lực, cho cả bên thi công lẫn thanh tra - kiểm tra. Điều này góp phần vào sự chậm trễ và tăng chi phí của các dự án.

Do chi phí ban đầu cao và thời gian hoàn vốn dài của các dự án điện hạt nhân, việc bảo đảm tài chính cũng là thách thức lớn với chủ đầu tư và các nhà thầu chính. Trong khi đó, khí tự nhiên và năng lượng tái tạo vẫn luôn là các lựa chọn thay thế đầy tính cạnh tranh.

Dư luận xã hội về năng lượng hạt nhân cũng có ảnh hưởng đáng kể. Ở một số nước, sự phản đối mạnh mẽ của công chúng và các cuộc tranh luận chính trị dẫn đến sự chậm trễ về thời gian, hoặc thậm chí hủy bỏ.

Cuối cùng, ngành công nghiệp hạt nhân đòi hỏi lực lượng lao động có tay nghề cao, dẫn đến tình trạng thiếu hụt các chuyên gia kinh nghiệm. Các công trường xây dựng nhà máy điện hạt nhân, nhiều thời điểm, cần huy động khoảng 10 nghìn lao động. Ngay tại các quốc gia có bề dày kinh nghiệm, quá trình tái khởi động chương trình điện hạt nhân sau thời gian dài gián đoạn hoặc các dự án kéo dài hàng thập kỷ cũng vẫn có thể gặp khó khăn trong việc tìm kiếm và giữ chân đội ngũ nhân tài cần thiết.

Đại biểu Quốc hội biểu quyết thông qua Nghị quyết về một số cơ chế, chính sách đặc biệt đầu tư xây dựng dự án điện hạt nhân Ninh Thuận.

Ảnh: DUY LINH

Tất cả các thách thức nêu trên cho thấy: Việc triển khai các dự án điện hạt nhân với quy mô lớn, thời gian kéo dài, tính chất kỹ thuật và pháp lý phức tạp, đồng thời tác động an sinh xã hội lớn đòi hỏi khả năng quản trị dự án đặc biệt hiệu quả.

- Vậy, theo ông, cần chú trọng vào những yêu cầu chính đối với công tác quản lý tiến độ cũng như bảo đảm an toàn cho dự án xây dựng nhà máy điện hạt nhân như thế nào?

- Việc quản lý dự án bao gồm quá trình lập kế hoạch chi tiết, theo dõi tiến độ và điều chỉnh kịp thời khi có vấn đề phát sinh. Ở những giai đoạn quan trọng, cần đẩy mạnh phối hợp với nhà thầu chủ chốt và đơn vị cung cấp các cấu kiện thiết yếu, để bảo đảm các thành phần quan trọng được giao đúng thời hạn và đạt tiêu chuẩn chất lượng. Trong suốt quá trình thực hiện, việc giám sát và đánh giá thường xuyên giúp phát hiện và khắc phục kịp thời các vấn đề phát sinh. Bên cạnh đó, đào tạo liên tục và phát triển nguồn nhân lực cũng đóng vai trò quan trọng, nhằm duy trì chất lượng công việc và bảo đảm an toàn.

Song song việc giữ vững tiến độ, chất lượng kỹ thuật nói chung và việc tuân thủ các tiêu chuẩn an toàn nói riêng cần được ưu tiên hàng đầu. Khác với các dự án cơ sở hạ tầng thông thường, ảnh hưởng của an toàn hạt nhân đến an sinh xã hội, an ninh năng lượng quốc gia hay thậm chí an ninh quốc phòng... là rất khác biệt.

Việc tuân thủ nghiêm ngặt các quy định an toàn là nhiệm vụ chung của tất cả các bên tham gia vào quá trình xây dựng và vận hành nhà máy, từ cơ quan quản lý hành chính và pháp luật, đơn vị chuyên môn, tổ chức thi công cho đến đơn vị quản lý vận hành. Điều này đòi hỏi phải thiết lập và thực thi các biện pháp an toàn trong suốt quá trình thi công, giám sát cũng như cấp phép hoạt động cho nhà máy.

Một giai đoạn đặc biệt quan trọng cần lưu ý là tiến hành kiểm tra và thử nghiệm kỹ lưỡng trước khi đưa nhà máy vào hoạt động, để bảo đảm rằng tất cả các hệ thống hạt nhân hoạt động đúng cách.

- Từ kinh nghiệm tại Pháp, Chính phủ nước này đã ban hành những chính sách cụ thể nào để hỗ trợ quản trị dự án điện hạt nhân, thưa ông?

- Tại Pháp, trách nhiệm chính trong việc quản trị dự án điện hạt nhân thuộc về doanh nghiệp, nhưng

Chính phủ cũng nỗ lực cải tiến chính sách nhằm tháo gỡ khó khăn hành chính và tạo điều kiện cho sự phát triển của toàn ngành.

Để giảm thời gian và chi phí, Luật "Tăng tốc các thủ tục liên quan xây dựng các nhà máy điện hạt nhân mới (nằm gần các nhà máy điện hạt nhân cũ)" được thông qua vào năm 2023. Chính phủ cũng ban hành quy hoạch phát triển điện hạt nhân với tầm nhìn và lộ trình rõ ràng. Các khóa đào tạo chuyên sâu thường xuyên được tổ chức, nhằm bảo đảm lực lượng lao động sở hữu kiến thức và tay nghề cần thiết. Pháp còn phối hợp với nhiều quốc gia nhằm chia sẻ kinh nghiệm trong lĩnh vực này. Đồng thời, các thỏa thuận hợp tác quốc tế cũng góp phần nâng cao năng lực quản lý và vận hành các dự án điện hạt nhân.

- Xin chân thành cảm ơn ông! ■

NHẬT DŨNG (Thực hiện)

★TS Trần Duy Châu tốt nghiệp Đại học Bách khoa Hà Nội năm 2004 và hoàn thành luận án tiến sĩ về Kỹ thuật điện tại Đại học Bách khoa Grenoble-Cộng hòa Pháp năm 2008. Ông từng đạt giải thưởng Đề tài xuất sắc tại Hội thảo công nghệ điện IEEE ICDL 2008, nhận chứng chỉ Quản lý dự án chuyên nghiệp (PMP).

★AEEE được thành lập từ năm 2007, bởi các nghiên cứu sinh, tiến sĩ ngành điện và năng lượng Việt Nam sinh sống và làm việc tại Pháp. Hội luôn bám sát tình hình đất nước và thường xuyên có những đóng góp tích cực, kịp thời cho sự phát triển của ngành điện và năng lượng Việt Nam.

TIN TỨC

Lễ phát động chiến dịch "HiGreen Trường Sa".

Nguồn: BAN TỔ CHỨC

• Mới đây, Quân chủng Hải quân phối hợp Ngân hàng thương mại cổ phần Quân đội phát động chiến dịch "HiGreen Trường Sa" với mục tiêu trồng một triệu cây xanh tại huyện đảo Trường Sa, tỉnh Khánh Hòa. Ngân hàng thương mại cổ phần Quân đội lên kế hoạch đóng góp 160 tỷ đồng, trong đó 50 tỷ đồng sẽ được đối ứng thông qua các hoạt động tài chính. Theo đó, cứ mỗi lượt tạo video hưởng ứng chương trình trên TikTok có sử dụng nhạc nền chương trình, gắn hashtag HiGreenTrườngSa, ngân hàng sẽ đóng góp đối ứng 55.555 đồng.

• Chính phủ vừa ban hành Nghị định số 84/2025/NĐ-CP quy

định việc quản lý, sử dụng và khai thác tài sản kết cấu hạ tầng hàng hải. Nghị định quy định ba phương thức khai thác tài sản kết cấu hạ tầng gồm: Cơ quan quản lý tài sản trực tiếp tổ chức khai thác tài sản kết cấu hạ tầng hàng hải; cho thuê quyền khai thác tài sản kết cấu hạ tầng hàng hải; chuyển nhượng có thời hạn quyền khai thác tài sản kết cấu hạ tầng hàng hải.

• Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội vừa chính thức ban hành Quyết định số 27/2025/QĐ-UBND, quy định khung giá cho thuê nhà ở xã hội được đầu tư xây dựng không bằng nguồn tài chính công đoàn. Theo đó, khung giá cho thuê nhà ở xã hội sẽ áp dụng

cho nhiều đối tượng, bao gồm chủ đầu tư, chủ sở hữu, ban quản trị và đơn vị quản lý vận hành nhà ở xã hội, cũng như người thuê và các cơ quan, tổ chức liên quan.

• Tổng công ty Đường sắt Việt Nam cho biết, đơn vị sẽ tổ chức chạy đôi tàu đặc biệt mang tên "Đoàn tàu Thống nhất" được thiết kế riêng, mang đậm dấu ấn sự kiện lịch sử. Cụ thể, tối 29/4, tàu SE1 xuất phát tại ga Hà Nội và SE4 xuất phát tại ga Sài Gòn, hai đoàn tàu sẽ gặp nhau lúc 12 giờ ngày 30/4 tại ga Đà Nẵng. Nhân dịp này, đơn vị sẽ giảm 40% giá vé đối với những người có công và thân nhân người có công với cách mạng ■

Từ Bí thư Tỉnh đoàn Komsomol đến ông chủ Công ty cá tầm Thung Lũng Năng

■ Bài và ảnh: UÔNG THÁI BIỂU

Ông Lê Khắc Nghị, một cựu cán bộ ngoại giao đã kết nối tôi với Gennady Kuznetsov, người bạn Nga có tính cách thâm trầm, giản dị và dễ mến. Thế rồi, chúng tôi đã có cuộc thăm viếng và trao đổi cởi mở. Câu chuyện mà tôi muốn kể dưới đây là một phần nhỏ trong hành trình cuộc đời của người đàn ông đến từ nước Nga xa xôi.

Bởi biến động chính trị, Liên bang Xô Viết sụp đổ đã tạo nên bước ngoặt cuộc đời của Kuznetsov. Từ một Bí thư Tỉnh đoàn Thanh niên cộng sản Lênin (Komsomol), một cán bộ của Tỉnh ủy Magadan, anh trở thành ông chủ của Công ty cá tầm Thung Lũng Năng giữa vùng rừng núi thuộc xã Đạ Sar (Lạc Dương, Lâm Đồng).

Câu chuyện của chúng tôi không bắt đầu từ những con cá hay những lô sản phẩm trứng cá tầm cao cấp mà về một miền ký ức xưa cũ, những hoài niệm rừng rục, miền man trong tâm hồn người đàn ông Nga sinh năm 1957. Kuznetsov đã có một tuổi trẻ đầy nhiệt huyết, sôi nổi và thật giàu ý nghĩa. Với giọng trầm buồn, anh nói với tôi, đó là quãng thời gian đẹp nhất, đáng nhớ nhất trong cuộc đời mình.

Sinh ra trong một gia đình binh dân ở tỉnh Krasnodark nhưng Kuznetsov có thời gian học tập và làm việc lâu dài ở tỉnh Magadan. Đây là một tỉnh lớn, có diện tích lớn gấp năm lần nước Pháp, thuộc vùng Viễn Đông xa xôi của nước Nga. Vừa kể với tôi, người bạn Nga vừa mở bản đồ trên smartphone để chỉ dẫn vị trí xứ sở mà anh gắn bó. Google map hiển thị, Magadan nằm ở đông bắc nước Nga, đối diện với quần đảo Alaska của Mỹ, cách Matxcova đến 8 múi giờ. Đây là một vùng có khí hậu cực lạnh, nền kinh tế địa phương có ba nguồn chính là khai thác vàng, săn hươu nai và nghề đánh cá. Bởi vậy mà từ thời niên thiếu, Kuznetsov rất mê câu cá, mê những mùa săn cá trên sông băng...và mê đắm bốc. Tốt nghiệp trung học, Kuznetsov vừa đi làm công nhân cơ khí vừa học Đại học Luật. Năm 18 tuổi, anh trở thành đảng viên Đảng cộng sản Liên Xô và được giao phụ trách Đoàn Thanh niên cộng sản Komsomol của nhà máy. Từ một cán bộ đoàn cấp cơ sở, anh phấn đấu không ngừng và được tin nhiệm giữ chức Bí thư Tỉnh đoàn Komsomol tỉnh Magadan khi tuổi đời hãy còn rất trẻ. Trong mạch cảm xúc tiếc nuối

Ông Kuznetsov (bìa phải) và tác giả.

quá khứ, Kuznetsov tâm sự chân thành: “Thời ấy, chúng tôi đã hoạt động sôi nổi, cống hiến hết mình bằng nhiệt huyết tuổi trẻ. Với một lý tưởng cao đẹp, những đoàn viên Komsomol đã dành mọi sức lực và trí tuệ của mình cho đất nước và nhân dân...”.

★★★

Từ vị trí Bí thư Tỉnh đoàn, Kuznetsov chuyển về làm việc ở Tỉnh ủy Magadan được ba năm thì Đảng Cộng sản mất vai trò cầm quyền, Liên bang Xô Viết tan rã. Từ thời điểm này, anh trở lại làm luật sư tự do. Năm 1999, Kuznetsov cùng gia đình chuyển về Matxcova và đến năm 2007 anh nghỉ hưu ở tuổi 53. Nghỉ hưu được một năm, Kuznetsov đã đến Việt Nam và tạo lập một sự nghiệp mới. - Cơ duyên nào dẫn anh tới Việt Nam? “Bắt đầu từ gợi ý của các bạn Việt Nam từng học tập tại Nga, những người làm việc trong lĩnh vực thủy sản”. Anh nói. - Vì sao anh đặt tên cho công ty của mình là Thung Lũng Năng? Kuznetsov lý giải: “Ở phía bắc tỉnh Magadan có một thung lũng rất đặc biệt, người quê tôi gọi là Thung lũng Mặt trời. Ở đó, dù trời mùa đông sương giá tuyết rơi trắng xóa thì vẫn rất ấm áp, ngay cả khi nhiệt độ xuống âm 25-30 độ, người dân địa phương vẫn có thể trượt tuyết và tắm nắng khóa thân. Tôi đặt tên Thung Lũng Năng cho công ty ở miền núi rừng Đạ Sar này để gợi nhớ quê hương...”.

Hành trình 17 năm, Gennady Kuznetsov lập nghiệp ở Lâm Đồng chậm hơn so với những ông chủ nước ngoài khác, nhưng người đàn ông Nga này đến đây làm một việc không giống với những người đến

trước là lên núi lập trang trại nuôi cá tầm và gặt hái thành công. Kể về hành trình đến với con cá nước lạnh, Kuznetsov nói rằng, anh bén duyên với nghề này từ những gợi ý của bạn bè người Việt từng học tập, làm việc tại Nga như đã kể ở trên; đặc biệt là sự động viên, hỗ trợ nhiệt tâm của tiến sĩ Lê Thanh Lưu-Viện trưởng Viện Nghiên cứu nuôi trồng thủy sản 1. Từ gợi ý của tiến sĩ Lưu, anh đã đến Lâm Đồng khảo sát tìm nơi nuôi cá. Năm 2008, Kuznetsov chọn con suối giữa rừng thuộc xã Đạ Sar để lập trang trại. Sau khi thảo luận thành công với chính quyền địa phương, anh trở về Nga tìm nguồn vốn, xây dựng dự án. Trở lại Việt Nam, tháng 3/2008, Gennady Kuznetsov tiếp nhận quyết định thành lập Công ty TNHH liên doanh Thung Lũng Năng (Sun Dale JV.Ltd) của Ủy ban nhân dân tỉnh Lâm Đồng với ngành nghề nuôi cá nước lạnh và bảo vệ rừng.

“Ở Việt Nam hiện nay, Thung Lũng Năng không phải là doanh nghiệp duy nhất tham gia nuôi cá tầm nhưng chỉ có chúng tôi mới có thể làm được bất chấp các vấn đề về khí hậu, hạn hán, lũ lụt. Làm được, bởi vì chúng tôi đã sử dụng các công nghệ mới, không ngừng cố gắng cải thiện chất lượng nước và điều kiện nuôi cá”. Kuznetsov nói tiếp: “Gần hai mươi năm tồn tại, công ty đã trải qua một chặng đường rất nhiều khó khăn. Khi chúng tôi khởi nghiệp, chung quanh toàn là rừng rậm hoang vắng, cách duy nhất để đến địa điểm công ty hiện nay là đi bộ men theo con suối”. Bây giờ ở Thung Lũng Năng, mọi thứ đã được xây dựng hoàn thiện. Trên

khu đất rừng rộng hơn 100ha được giao, công ty đã xây dựng kết cấu hạ tầng cần thiết, các đập nước, đường ống dẫn, bể nuôi, xưởng sản xuất trứng cá muối (CAVIAR), nhà ở cho công nhân. Công ty cũng đã đóng góp vào sự phát triển của địa phương bằng cách đầu tư một con đường đá dài hơn 5 km và đường điện hạ thế dài 3,5 km để người dân địa phương và các doanh nghiệp bạn cùng sử dụng chung.

Gennady Kuznetsov cho biết, ở miền bắc nước Nga quê anh, người ta cũng nuôi cá hồi, cá tầm nhưng do thời tiết quá lạnh nên thời gian từ khi ương giống đến thu hoạch phải mất ba, bốn năm. Ở Lâm Đồng, nhờ nhiệt độ thích hợp nên chỉ một năm đã có cá thương phẩm. Đến nay, Kuznetsov đã cho mở rộng Thung Lũng Năng với quy mô lớn trên chiều dài 2,3 km suối với hàng trăm nghìn con cá tầm, bao gồm cá thịt và cá lấy trứng. Con cá tầm lớn nhất mà chúng tôi chứng kiến tại bể nuôi có trọng lượng hơn 40 kg. Ngoài sản xuất, kinh doanh cá tầm, Công ty Thung Lũng Năng rất quan tâm đến bảo vệ môi trường, bảo vệ và tái tạo rừng. Cá tầm của công ty cũng là sản phẩm thân thiện với môi trường, được nuôi trồng trong điều kiện tự nhiên lý tưởng, sử dụng thức ăn chăn nuôi từ các nhà sản xuất hàng đầu thế giới tại Pháp và Hà Lan. Các sản phẩm của công ty được sản xuất theo công nghệ hiện đại của Nga và châu Âu hiện đã được người tiêu dùng trên khắp Việt Nam đánh giá cao. Năng lực của doanh nghiệp cho tăng trưởng hằng năm lên tới 120 tấn sản phẩm; cũng tạo được đầy đủ chu trình sinh

sản đến tiêu thụ. “Chúng tôi nuôi cá tầm thuộc nhiều giống khác nhau, trong đó có cá tầm Nga và Siberia và còn có một quần thể cá tầm bạch tạng quý hiếm, từ đó chế biến trứng cá muối vàng. Thung Lũng Năng sản xuất trứng cá tầm đen theo tiêu chuẩn nghiêm ngặt của Nga, vì đây là sản phẩm nguyên bản của Nga. Tất cả các sản phẩm đều được chứng nhận phù hợp với tiêu chuẩn quốc tế HACCP”, Kuznetsov nói.

Gennady Kuznetsov tỏ lòng biết ơn đối với các cấp chính quyền địa phương, các nhà quản lý và chuyên gia thuộc Bộ Nông nghiệp và Môi trường; các Viện nuôi trồng thủy sản 1 và 3; các chuyên gia kỹ thuật từ Nga, Đức đã nhiệt tình hỗ trợ. Trò chuyện với chúng tôi, anh cũng rất tự hào khi nói về 20 công nhân người dân tộc thiểu số Cơ Ho làm việc tại công ty. Anh cho biết, công nghệ nuôi cá tầm, đặc biệt là cá tầm lấy trứng, là một quy trình kỹ thuật hết sức phức tạp, với những đòi hỏi khắt khe, chính xác từ chọn giống, nuôi con giống, phát triển cá thịt và trứng cá đến cách lấy trứng, bảo quản sản phẩm và nhiều công đoạn khác. Rất chân thành, Kuznetsov nói rằng, những công nhân người Cơ Ho tại Thung Lũng Năng là những người lao động rất có trách nhiệm và kỹ năng làm việc tuyệt vời. Tuy công việc đòi hỏi tính kỷ luật và trình độ kỹ thuật cao, nhưng những công nhân của anh đã đáp ứng hết sức xuất sắc, thậm chí, họ đã có những sáng kiến làm cho các chuyên gia nước ngoài cũng phải ngạc nhiên...

★★★

Dù đang dạo gót trong trang trại cá tầm giữa một cánh rừng sâu Lâm Đồng nhưng tôi lại muốn cùng Kuznetsov trở về ký ức một thời tuổi trẻ, thời mà ông chủ Thung Lũng Năng còn là đồng chí Bí thư Tỉnh đoàn Komsomol ở tỉnh Magadan. Trong dòng cảm xúc hết sức tự nhiên, bất giác tôi cùng anh đồng thanh cất lên tiếng hát, một bài hát mà thế hệ anh và tôi nhiều người cùng thuộc. Đó là bài hát “*Thời thanh niên sôi nổi*” của nhạc sĩ người Nga nổi tiếng Aleksandra Pakhmutova. Kuznetsov hát bằng tiếng Nga, còn tôi hòa thanh tiếng Việt: “*Lòng ta hằng mong muốn và ước mơ/ Bàn tay son sắt giương cao ngọn cờ/ Để ngàn đời bền vững Tổ quốc ta...*”. Tôi cảm nhận như trong giọng hát của người cựu đảng viên Đảng cộng sản Liên Xô đang bước bên tôi hôm nay giữa núi rừng Tây Nguyên có những nốt nhạc cất lên chứa cảm xúc nghẹn ngào về một miền ký ức xưa cũ...■

Tăng tốc trước mục tiêu Vàng

■ ANH THU

Judo Việt Nam đang bước vào giai đoạn nước rút trong quá trình chuẩn bị cho Đại hội thể thao khu vực. Dù các võ sĩ chủ lực đã giành được kết quả tốt tại giải vô địch quốc gia mới đây, đấu trường châu Á sắp tới sẽ là thử thách cam go hơn để kiểm nghiệm sức mạnh thực tế.

Đầu tháng tư, Giải judo vô địch quốc gia 2025 khép lại với chiến thắng áp đảo của đoàn Thành phố Hồ Chí Minh (với tám huy chương vàng, một huy chương bạc và bốn huy chương đồng). Đoàn Quân đội xếp thứ hai. Đặc biệt, đoàn Bà Rịa-Vũng Tàu cho thấy sức vươn đáng kể khi giành vị trí thứ ba.

Theo Tổng Thư ký Liên đoàn Judo Việt Nam Nguyễn Hữu An, sự kiện này được xem như cuộc đánh giá chuyên môn quan trọng với các võ sĩ trong nước. Các tuyển thủ của đội tuyển quốc gia cũng trở về cống hiến cho địa phương và đạt được những thành tích cao. Sau khi kết thúc giải, đội tuyển nhận thấy các vận động viên chủ lực đều giữ được phong độ cao, sẵn sàng hướng tới Giải vô địch châu Á.

Mới đây, Liên đoàn Judo Việt Nam cũng đã nhóm họp. Về chuyên môn thi đấu, Đội tuyển judo Việt Nam nhận nhiệm vụ bảo đảm vị trí trong nhóm dẫn đầu SEA Games 33 diễn ra tại Thái Lan vào tháng 12 tới. Nhóm tuyển thủ quốc gia vẫn là những người giành kết quả cao nhất.

Bất ngờ lớn nhất tại Giải judo vô địch quốc gia 2025 là tám huy chương đồng của võ sĩ Hoàng Thị

Sau giải vô địch quốc gia, Đội tuyển judo Việt Nam sẽ tranh tài ở đấu trường châu Á.

Tinh ở nội dung 48kg. Vận động viên này từng tham dự Olympic Paris 2024 và cũng là Đương kim vô địch ở hai kỳ SEA Games 31 và 32. Điều éo le là với nội dung thi đấu tại SEA Games 33, chúng ta không thể cử võ sĩ Hoàng Thị Tinh tranh tài tại Đại hội thể thao khu vực. Nước chủ nhà đã loại bỏ hai hạng cân 48kg và 52kg khỏi danh sách thi đấu. Đây là nhóm nội dung sở trường của các vận động viên nước ta.

Cũng tại Giải judo vô địch quốc gia 2025, gương mặt khác trong thành phần đội tuyển quốc gia là võ sĩ Nguyễn Thị Thanh Thủy đã xuất sắc giành huy chương vàng. Đặc biệt, cô mới chỉ trở lại gần đây sau ca phẫu thuật chấn thương. Trước thông tin hạng cân sở trường 52kg không được tổ chức ở SEA

Games 33, Thanh Thủy đã được đôn lên thi đấu ở hạng 63kg. Và ngôi vô địch vừa rồi đã cho thấy quyết tâm cực kỳ mạnh mẽ của vận động viên này.

HƯỚNG tới SEA Games 33 diễn ra ở Thái Lan, Đội tuyển judo Việt Nam xác định sẽ cạnh tranh vị trí dẫn đầu. Do đó, tất cả các tuyển thủ đã tập trung sớm từ đầu năm tại Trung tâm Huấn luyện Thể thao Quốc gia Hà Nội và nỗ lực thực hiện giáo án tập luyện hai buổi mỗi ngày.

"Năm nay, Đội tuyển judo Việt Nam không còn được dẫn dắt bởi chuyên gia Velici Christian. Ban huấn luyện chỉ còn lại những người thầy nội. Dầu vậy, chúng tôi vẫn tin tưởng tất cả sẽ tiếp tục bảo đảm công tác huấn luyện tốt nhất dành cho các tuyển thủ",

ông Nguyễn Hữu An chia sẻ.

Bộ môn judo tại kỳ SEA Games 33 sẽ tranh tài 12 bộ huy chương (sáu hạng cân nam, năm hạng cân nữ và một nội dung đồng đội hỗn hợp). Ban tổ chức vẫn chưa có thông báo về những giới hạn trong việc đăng ký thi đấu. Ngay sau Giải judo vô địch quốc gia 2025, đội tuyển sẽ có những đánh giá chi tiết hơn nữa về nhóm các hạng cân của nam, nữ để có sự chuẩn bị thích hợp nhất. Từ giờ tới ngày khai màn Đại hội thể thao khu vực, các vận động viên sẽ tham dự một số giải đấu quốc tế khác nhằm tích lũy thêm về chuyên môn, cũng như cải thiện hơn nữa vấn đề kỹ thuật, chiến thuật.

SAU thời điểm bế mạc giải vô địch quốc gia hơn hai tuần, các võ sĩ của chúng ta sẽ

tiếp tục góp mặt tại Giải vô địch châu Á 2025 diễn ra tại Bangkok (Thái Lan) từ ngày 22 đến 29/4. Dù đã thể hiện sự tiến bộ rõ rệt về chuyên môn so các đối thủ trong nước, các vận động viên chủ lực của đội tuyển cần tiếp tục giành được những kết quả tốt ở đấu trường quốc tế. Bởi, đây mới là sân chơi thật sự góp mặt những nhân tài hàng đầu châu lục.

Việc tham dự Giải vô địch châu Á cũng được xem như bước đệm quan trọng để chúng ta làm quen với cơ sở thi đấu của nước bạn, cũng như quan sát và tìm hiểu rõ hơn những điểm mạnh, yếu của các đối thủ trong khu vực. Ban huấn luyện Đội tuyển judo Việt Nam đánh giá đây sẽ là bài kiểm tra hữu hiệu nhất về chuyên môn trên con đường chuẩn bị cho SEA Games 33.

Về mặt lực lượng, Đội tuyển judo Việt Nam sẽ cử 18 võ sĩ chủ chốt tranh tài. Đặc biệt, Nguyễn Hoàng Thành và Chu Đức Đạt là các vận động viên tài năng ở nhóm hạng cân nhỏ không tham dự giải vô địch quốc gia mới đây. Cả hai đang trong giai đoạn ép cân chuyên môn để chuẩn bị bung sức ở đấu trường châu lục. Bên cạnh đó, những tên tuổi lớn của judo nước nhà (như Thanh Thủy, Hải Bá, Diễm Phương hay Hoàng Thị Tinh) cũng được kỳ vọng sẽ mang về những tấm huy chương.

Việc được thi đấu cọ xát tại Giải vô địch châu Á sẽ giúp Ban huấn luyện có thêm những đánh giá chuyên môn cần thiết, từ đó điều chỉnh giáo án huấn luyện nhằm giúp các vận động viên đạt điểm rơi phong độ vào thời gian diễn ra SEA Games 33. Sau sự kiện này, các võ sĩ sẽ tranh tài tại Giải vô địch thế giới 2025 (diễn ra trong tháng sáu tại Hungary) cũng như tham dự hệ thống các giải Grand Slam thế giới (lần lượt ở Mông Cổ, UAE và Nhật Bản) để nhanh chóng cải thiện trình độ ■

Vươn lên trong chuỗi giá trị toàn cầu

(Tiếp theo trang 3)

Dẫn thí dụ trong ngành thủy sản, ông Hồ Quốc Lực, Chủ tịch Hội đồng quản trị Công ty cổ phần thực phẩm Sao Ta phân tích, người tiêu dùng Hoa Kỳ và các doanh nghiệp Việt Nam sẽ khó gánh chi phí từ mức thuế đối ứng 46%. Đơn cử như mặt hàng tôm xuất khẩu vào Hoa Kỳ của Việt Nam sẽ cùng lúc phải chịu ba loại thuế: mức thuế quan mới; mức thuế chính thức hiện hành cho hai vụ kiện (gồm kiện chống bán phá giá và kiện chống trợ cấp) ở thời điểm này là 0% và 2,84%. Thay vì gắn chặt với các nhà thu mua ở thị trường lớn này, ông Hồ Quốc Lực cho rằng, đây là lúc các nhà xuất khẩu của Việt Nam cần đẩy nhanh việc chuyển hướng thị trường để giảm thiểu tác động tiêu cực từ biến động thuế quan. Đặc biệt, doanh nghiệp Việt Nam cần chuyển đổi mô hình cạnh tranh từ giá rẻ sang "chất lượng-bền vững-

Công nghiệp may mặc Việt Nam có khả năng bị ảnh hưởng nặng nề từ chính sách thuế quan mới của Hoa Kỳ. Ảnh: LÊ DANH LAM

truy xuất nguồn gốc", và định vị hàng hóa Việt Nam như "giải pháp thay thế đáng tin cậy" trong chuỗi cung ứng toàn cầu.

Ở góc độ cơ quan quản lý nhà nước, ông Tạ Hoàng Linh, Vụ trưởng Phát triển thị trường nước ngoài (Bộ Công thương) phân tích, hàng hóa Việt Nam xuất sang Hoa

Kỳ chủ yếu là cạnh tranh với các nước thứ ba, không cạnh tranh trực tiếp với doanh nghiệp nội địa của thị trường này. Ngược lại, còn tạo điều kiện để người tiêu dùng của Hoa Kỳ được sử dụng hàng hóa giá rẻ. Hiện vẫn còn không gian để trao đổi, đàm phán, tìm giải pháp hợp lý, đi tới một kết quả hai bên cùng có lợi.

Về điểm này, Chủ tịch của Công ty cổ phần Gỗ An Cường cho biết, với sự đồng hành của các bộ, ngành có liên quan, Hiệp hội Gỗ và Lâm sản Việt Nam cùng các hiệp hội địa phương và các doanh nghiệp gỗ đang chuẩn bị sẵn sàng để tham gia có hiệu quả vào các cuộc điều trần chứng minh quan hệ thương mại trong lĩnh vực gỗ giữa Việt Nam và Hoa Kỳ là quan hệ hỗ trợ cho nhau, cùng có lợi và hoàn toàn không gây hại cho công nghiệp gỗ Hoa Kỳ.

Bảo vệ thị trường nội địa

Với nhận định, trong số các hàng hóa xuất khẩu chủ yếu vào thị trường Hoa Kỳ (như các mảng vật liệu xây dựng, gỗ hay thép), động lực sẽ tới từ sự phục hồi nhu cầu thị trường nội địa, bộ phận phân tích của Công ty chứng khoán MBS

khuyến nghị: Lúc này cần tính đến biện pháp phòng vệ thương mại để bảo vệ ngành sản xuất thép nội địa ngay trên "sân nhà". Ngay trong tuần đầu tháng 4/2025, Bộ Công thương đã ban hành quyết định áp dụng thuế chống bán phá giá tạm thời đối với một số sản phẩm thép mạ có xuất xứ từ Trung Quốc (mức áp cao nhất là 37,13%) và Hàn Quốc (mức áp cao nhất là 15,67%).

Đánh giá cao động thái bảo vệ thị trường nội địa khá chủ động và tích cực của các cơ quan chức năng, PGS, TS Nguyễn Văn Thịnh, giảng viên cao cấp Đại học Thương mại nhấn mạnh, đây là điểm cộng đối với hàng hóa xuất khẩu của Việt Nam. Bên cạnh đó, ngành sản xuất nội địa cần ưu tiên điều chỉnh chuỗi sản xuất, gia tăng các khâu có giá trị gia tăng trong nước và giảm phụ thuộc vào nguyên liệu nhập khẩu. Thông qua việc chuyển đổi từ cạnh tranh về giá thành sang cạnh tranh bằng giá trị, Việt Nam gia tăng vị thế xuất khẩu của mình trên thị trường thế giới trong thập kỷ tới ■

SỰ KIỆN & BÌNH LUẬN

Thách thức bị lãng quên

■ VÕ HOÀNG

Trạng thái nguội lạnh dần của mối quan hệ giữa hai bờ Đại Tây Dương đã và đang tô đậm lại một vấn đề từng được xem là yêu cầu bức thiết dành cho Liên minh châu Âu (EU): Tim kiếm và tái tạo cân bằng chiến lược, để định vị lại chính mình trên bản đồ địa chính trị thế giới.

NHU Chủ tịch Ủy ban châu Âu (European Commission/EC) cho biết hôm 6/4: 27 quốc gia thành viên EU sẵn sàng đàm phán với Mỹ về các vấn đề thuế quan và thương mại, nhưng cũng đã chuẩn bị cho kịch bản buộc phải sử dụng các biện pháp trả đũa kinh tế, nếu hai bên không thể đạt được thỏa thuận.

Trên thực tế, những đề xuất trả đũa được đưa ra ngày 8/4 từ EU đã “mềm mỏng” hơn khá nhiều, so với thời điểm Tổng thống Mỹ Donald Trump công bố chính sách thuế quan mới. Lúc đó, EU dự định đánh thuế khoảng 28,4 tỷ USD trị giá hàng hóa và danh sách sơ bộ của họ bao gồm các mặt hàng nhập khẩu như rượu bourbon, thuyền, quần áo và sản phẩm nông nghiệp.

Song, có vẻ như sau khi “cân nhắc thiệt hơn”, châu Âu đã một lần nữa cố gắng giảm nhẹ mức độ căng thẳng. Dù sao, trong thời điểm cụ thể hiện tại, việc chấp nhận đối kháng gay gắt với đối tác kinh tế quan trọng nhất của họ cũng là điều không mang lại lợi ích gì.

Ở một phương diện khác - an ninh quốc phòng, thế giới cũng đang chứng kiến những vết rạn nứt ngày càng hằn lên rõ hơn, trong nội bộ phương Tây. Cụ thể, nó được đánh dấu bằng sự kiện đương kim Tổng thống Mỹ cố gắng kết thúc cuộc xung đột vũ trang Nga - Ukraine bằng cách thảo luận trực tiếp với Tổng thống Nga Vladimir Putin, mà không mời đại diện EU tham dự.

Không chỉ vậy, những đòi hỏi của nước Mỹ đối với các thành viên châu Âu của Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương (NATO) cũng ngày càng khắt khe. Tới Brussel ngày 6/4, sử dụng thứ ngôn từ thăm dăm “tính ngoại giao”, Bộ trưởng Ngoại giao Mỹ Marco Rubio nói rằng: Tổng thống Mỹ đương nhiệm không xa lánh NATO, nhưng ông “chống lại một NATO không có đủ năng lực cần thiết để thực hiện các nghĩa vụ mà hiệp ước áp đặt cho từng quốc gia thành viên”. Nói cách khác, thông điệp từ Washington vẫn không có gì thay đổi: Nếu các thành viên châu Âu của NATO không đạt mức chi tiêu quốc phòng 5% GDP hằng năm, nước Mỹ sẽ rút lại chiếc ô an ninh đã từng che trên đầu họ kể từ sau Chiến tranh Thế giới thứ hai.

Vấn đề là, ngay cả những cường quốc lãnh đạo cựu lục địa, như trực Đức - Pháp, cũng không dễ dàng đáp ứng mức chi tiêu quốc phòng ấy, trong bối cảnh chính họ cũng đã và đang phải vật lộn với những vấn đề kinh tế-xã hội của riêng mình.

Từ những khúc mắc ở hai lĩnh vực kinh tế và quân sự, châu Âu tiếp tục đối diện một thách thức lớn hơn, về chính trị và chiến lược đối ngoại. EU sẽ thật sự phải nghiêm túc chuẩn bị cho khả năng “phân ly” với nước Mỹ, nếu ông chủ Nhà Trắng vẫn tiếp tục thực thi các biện pháp cứng rắn, nhằm gây sức ép lên “các ông bạn cũ”.

Thật ra, đây không phải một câu chuyện mới. Từ nhiệm kỳ tổng thống 2016-2020 của ông Donald Trump, mối quan hệ Âu - Mỹ đã có những cuộc tranh cãi thẳng thắn và nảy lửa (về trách nhiệm đóng góp vào mục tiêu quốc phòng chung), đến mức độ ý tưởng xây dựng một “Quân đội châu Âu” độc lập với NATO ra đời. Có điều, đến nhiệm kỳ của Tổng thống Mỹ thuộc đảng Dân chủ Joe Biden, mối quan hệ này nóng ấm trở lại, và những “sóng gió” cũ được tạm quên đi.

Nhưng hiện tại, chúng đang trở lại, căng thẳng và gay gắt gấp bội. Chúng cũng gọi cho giới quan sát quốc tế nhớ lại, rằng khoảng mười năm về trước, vấn đề cân bằng chiến lược, định vị chỗ đứng cho châu Âu giữa các trung tâm quyền lực toàn cầu cũng đã từng nổi lên. Thậm chí, khi ấy, nó được xem như một cuộc khủng hoảng của cựu lục địa, cộng hưởng cùng việc nước Anh rời bỏ EU, cùng những dư chấn của khủng hoảng suy thoái kinh tế 2008-2012, bên cạnh cuộc khủng hoảng người nhập cư, và tình thế bị “kẹt giữa các làn đạn”, khi bị cuốn vào những cuộc chiến tranh thương mại Mỹ-Nga hay Mỹ-Trung.

Kể từ đó tới nay, dường như, châu Âu chưa từng thật sự cố gắng đi tìm lời giải cho bài toán chiến lược ấy ■

THẾ GIỚI TUẦN QUA

Trong những nỗi lo âu

■ THIÊN THU

Một tuần lễ đầy nghẹt những sự kiện đáng chú ý, nhưng lại không mang nhiều ảnh hưởng tích cực, trong dòng chảy thời sự quốc tế. Ngoài tâm điểm là sự tiếp nối các phản ứng đối với chính sách thuế quan mới của nước Mỹ, cũng còn khá nhiều vấn đề đáng lo ngại khác, ở không ít lĩnh vực.

Cuộc đối đầu giữa hai nền kinh tế lớn nhất thế giới đã lại bùng nổ.

1 Như Thư ký báo chí Nhà trắng Karoline Leavitt công bố ngày 8/4 (giờ Washington), nước Mỹ bắt đầu áp mức thuế đối ứng 104% đối với hàng hóa Trung Quốc, do Bắc Kinh đã bỏ qua thời hạn mà Tổng thống Mỹ Donald Trump đưa ra, về việc dỡ bỏ các biện pháp đáp trả.

Trước đó, ngày 4/4, Quốc vụ viện Trung Quốc thông báo nước này sẽ áp thêm thuế 34% lên tất cả hàng hóa nhập khẩu từ Mỹ. Đáp lại, Tổng thống Trump hôm 7/4 tuyên bố sẽ tăng thuế

đối với hàng nhập khẩu từ Trung Quốc thêm 50%, có hiệu lực từ ngày 9/4, trừ khi Bắc Kinh hủy bỏ thuế trả đũa trước ngày 8/4. Như vậy, có thể nói, cuộc chiến tranh thương mại giữa hai nền kinh tế lớn nhất thế giới đã thật sự bùng nổ, và hứa hẹn kéo theo nhiều hệ lụy đối với cả guồng máy kinh tế toàn cầu.

2 Trả lời phỏng vấn Hãng CNN ngày 7/4, Chủ tịch Cục Dự trữ Liên bang Mỹ (Fed) chi nhánh bang Chicago, ông Austan Goolsbee, cảnh báo: Giới doanh nghiệp đang ngày càng lo lắng rằng

chính sách thuế quan mới của chính quyền Tổng thống Donald Trump có thể gây gián đoạn chuỗi cung ứng, đồng thời đưa tình trạng lạm phát tăng cao trở lại. “Điều khiến mọi người lo ngại là nếu các mức thuế này thật sự xảy ra các biện pháp trả đũa mạnh mẽ, và sau đó lại tiếp tục bị đáp trả lần nữa, chúng ta có thể quay về tình trạng từng thấy vào năm 2021 và 2022, khi lạm phát vượt khỏi tầm kiểm soát” - ông Goolsbee nói.

Lạm phát tại Mỹ vào năm 2022, đã tăng vọt lên mức cao nhất trong vòng 40 năm, buộc Fed phải tăng mạnh lãi suất để kiềm chế giá cả leo thang. Theo ông Goolsbee, các số liệu kinh tế hiện tại nhìn chung vẫn “khá tốt”, song việc đánh giá hướng đi sắp tới của nền kinh tế đang trở nên khó khăn hơn vì ảnh hưởng từ thuế quan.

3 Tổ chức từ thiện Save the Children cảnh báo: Tình hình nhân đạo tại Haiti đang xấu đi một cách nghiêm trọng, khi các băng nhóm vũ trang ngày càng gia tăng bạo lực, và mở rộng phạm vi hoạt động ra ngoài thủ đô Port-au-Prince.

Theo báo cáo của tổ chức này, hơn 78.500 người tại Haiti đã buộc phải rời

Mạo hiểm, dám mắc lỗi, và bút phá

■ QUỲNH ANH

Cơ hội từ một chuyến bay

Trong một lần từ Puerto Rico đến Quần đảo Virgin, chuyến bay của Richard Branson bị hủy. Trong khi phần lớn mọi người đều bế tắc, Richard vòng ra phía sau, thuê một chiếc máy bay và viết lên bảng đen: “Quần đảo Virgin, một chiều, 39 USD”.

Richard đã gặp tất cả những người có chuyến bay bị hủy, và thành công lấp đầy chuyến bay riêng đầu tiên của mình. Khi đến Quần đảo Virgin, một hành khách còn nhận xét: “Hãy cải thiện dịch vụ một chút, bạn có thể tham gia vào ngành hàng không”.

Câu nói đó ngay lập tức “châm lên ngọn lửa kinh doanh” thẳm sâu bên trong Richard Branson. Lúc bấy giờ, ngành hàng không do những ông lớn thống trị, và ý tưởng thành lập một hãng hàng không mới gần như là điều không thể. Tuy nhiên, Branson đã nhìn thấy cơ hội tạo ra sự khác biệt.

Branson đã gọi những người bạn thân và thông báo sẽ trích một phần lợi nhuận từ công việc kinh doanh

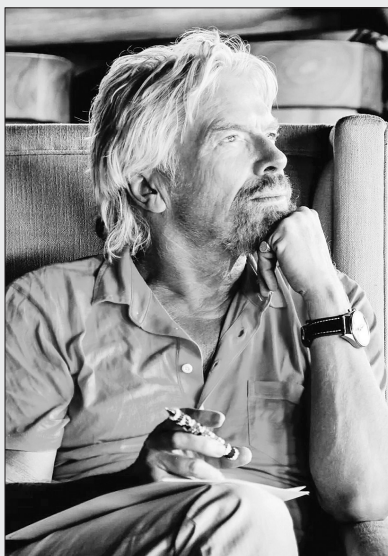
Virgin Records để thuê một chiếc Boeing 747 cũ. Đó là bước đầu trong quá trình thành lập hãng hàng không thương mại - cạnh tranh trực tiếp với ông lớn British Airways.

Như lời kể của Branson, bạn bè ông đã cười phá lên vì tưởng đây là câu nói đùa, trong sự tức giận vì bị hủy chuyến. Những người khác lại sững sờ nhìn ông, trong khi vẫn đang giờ những chiếc nĩa trên không trung. Branson bình thản: Việc khởi nghiệp kinh doanh chẳng có ý nghĩa gì, trừ khi bạn làm điều đó vì cảm giác thất vọng!

Với phương châm “tạo ra sự thay đổi tích cực trong cuộc sống của người khác và trở thành điều khiến bạn tự hào”, trong thời điểm mọi người đều bối rối và bị xao nhãng bởi cảm giác thất vọng, Branson đã chớp lấy thời cơ, dù cho nó chỉ vừa kịp lóe lên.

“Học cách làm và ngã”

Lúc còn nhỏ, Branson đã gặp phải thách thức rất lớn do chứng khó đọc. Ông thất bại trong hầu hết các kỳ thi. Tuy nhiên, khi bạn bè của Branson xuất sắc trong các môn yêu cầu kỹ năng chính tả và toán học, ông lại tìm

Bất kỳ thất bại nào của Richard Branson (ảnh trên) cũng có thể làm chệch hướng toàn bộ sự nghiệp của vị tỷ phú này. Song, bù lại, ông mang đến cho giới trẻ những bài học thực thụ nhờ khả năng vượt qua giới hạn bản thân, cũng như cách nhanh chóng thích nghi với mỗi sự thay đổi của hoàn cảnh.

bỏ nhà của chỉ trong ba tháng đầu năm 2025, gấp đôi so cùng kỳ năm 2024. Trong đó, trẻ em đang chịu ảnh hưởng nặng nề hơn cả, và cần hỗ trợ nhân đạo khẩn cấp. Do đó, *Save the Children* bày tỏ quan ngại, khi nhiều chính phủ nước ngoài đang cắt giảm mạnh viện trợ dành cho Haiti.

4 Ngày 7/4, một hội nghị cấp cao diễn ra tại Cairo (Ai Cập) có sự tham gia của Tổng thống Ai Cập Abdel Fattah El-Sisi, Tổng thống Pháp Emmanuel Macron và Quốc vương Jordan Abdullah II đã ra tuyên bố chung, kêu gọi cộng đồng quốc tế thúc đẩy khôi phục lệnh ngừng bắn ngay lập tức tại Gaza. Tuyên bố cũng kêu gọi nối lại viện trợ nhân đạo, ngăn chặn cuộc khủng hoảng ngày càng trầm trọng hơn tại vùng lãnh thổ ven Địa Trung Hải của Palestine.

Ba nước tái khẳng định lập trường phản đối việc di dời người Palestine hoặc bất kỳ sự sáp nhập nào đối với các vùng lãnh thổ của Palestine, đồng thời hối thúc việc tôn trọng nguyên trạng lịch sử tại các địa điểm tôn giáo linh thiêng tại Jerusalem. Tuyên bố chung cũng kêu gọi sự ủng hộ quốc tế đối với kế hoạch của các nước Arab Hồi giáo, về việc tái thiết Dải Gaza do Ai Cập đề trình.

Tuyên bố chung nêu bật tầm quan trọng của Chính quyền Palestine, trong việc bảo đảm an ninh và thực thi quản lý tại Gaza, với sự ủng hộ mạnh mẽ từ khu vực và quốc tế. Các nhà lãnh đạo bày tỏ cam kết phối hợp những nỗ lực này với hội nghị sắp tới về Gaza, được tổ chức vào tháng sáu tới, như khuôn khổ chính trị để thực hiện giải pháp hai nhà nước ■

Hội nghị cấp cao Cairo khẳng định sự ủng hộ dành cho “giải pháp hai nhà nước” tại Trung Đông.

thấy niềm an ủi nhờ quá trình tư duy sáng tạo và nỗ lực giải quyết những vấn đề gặp phải trong cuộc sống. Nhìn về những năm tháng học đường, Branson đúc kết: “Điều cản trở bạn không phải là con người bạn, mà là những gì bạn nghĩ bản thân không thể trở thành”.

Trở lại với Virgin Atlantic và chuyến bay thử nghiệm đầu tiên năm 1984. Chiếc Boeing 747 đi thuê ấy đã bị một đàn chim bay vào động cơ, gây ra thiệt hại lớn. Sự cố này khiến hãng không được cấp chứng nhận vận chuyển hành khách, vì họ chẳng còn máy bay nào hoạt động.

Thay vì hoảng loạn hay bỏ cuộc, Branson vẫn giữ sự lạc quan. Ông nhanh chóng tái cấu trúc các công ty và rút tiền từ các dự án khác để phục vụ việc sửa chữa. Khi chiếc Boeing trở lại bầu trời, Virgin Atlantic cũng nhận được chứng nhận cần thiết. Chuyến bay đầu tiên từ Gatwick đến Newark cuối cùng cũng diễn ra thành công.

“Tôi cho rằng bí quyết để phục hồi không chỉ là không sợ thất bại mà còn sử dụng chúng như công cụ thúc đẩy và học hỏi... Không việc gì phải buồn khi phạm sai lầm, miễn là bạn không vướng vào cùng một vấn đề hết lần này đến lần khác”, Branson khẳng định.

Nếu tính từ thời điểm bắt đầu công việc kinh doanh năm 16 tuổi, Richard Branson đã mua lại hơn 40 công ty tại 35 quốc gia. Các doanh nghiệp này bao gồm Virgin Atlantic, Virgin Money, Virgin Balloon Flights, Virgin Casino và Virgin Galactic. Thực tế, một số dự án của ông, như Virgin Cars, Virgin Drinks (với Virgin Cola và Virgin Vodka), Virgin Clothing và Virgin Brides (công ty váy cưới)... đều đã... thất bại.

Không ai khác, chính Branson hiểu rằng nếu bản thân không chấp nhận rủi ro, thành công sẽ không tự dung tìm đến. Ngay trong lúc mọi thứ không diễn ra hoàn hảo, bạn cũng phải nhanh chóng đứng dậy, để rồi sẽ trở lại thách thức vấn đề vào lần khác - khi đã chuẩn bị kỹ càng hơn. “Bạn không tập đi bằng cách tuân theo các quy tắc. Bạn học bằng cách làm và ngã”, ông triết lý.

Lối đi riêng cho người chiến thắng

Thành công của Richard Branson có được đến từ sự kết hợp độc đáo giữa những phẩm chất cá nhân đặc biệt. Không chỉ vì cách ông nhìn nhận và nắm bắt cơ hội, chính lối tư duy độc đáo được áp dụng trong từng thử thách

TIÊU ĐIỂM

Có thể, tiết trời mùa xuân ấm áp chưa kịp khiến quá nhiều người cảm thấy ngọt ngào.

Song, thực tế, theo báo cáo công bố ngày 7/4 từ Cơ quan Biến đổi khí hậu Copernicus (C3S) của Liên minh châu Âu (EU), nhiệt độ trung bình toàn cầu trong tháng 3/2025 đã cao hơn 1,6 độ C, so thời kỳ tiền công nghiệp, vượt qua ngưỡng 1,5 độ C mức tăng nhiệt độ mà các nhà khoa học khí hậu cảnh báo sẽ gây ra hậu quả nghiêm trọng nếu liên tục kéo dài.

Và châu Âu, nơi vầng mặt trời chói chang trong khuôn hình được ghi lại, trên tháp truyền hình Berlin, cũng vừa trải qua tháng ba nóng nhất trong lịch sử. Đã quá đủ những lời cảnh báo.

Cũng đã thừa thãi những minh chứng, rằng chúng ta luôn chỉ cảm nhận được nguy cơ, thường là khi đã quá muộn màng.

Vấn đề cuối cùng chỉ còn là việc: Chúng ta sẽ hành động như thế nào, để cứu hành tinh của chúng ta? ■

Ảnh: DAILY SABAH

riêng biệt cũng khiến thế giới phải ngưỡng mộ.

Với mục tiêu tuyển dụng vị trí giám đốc điều hành, chính ông đã đóng giả làm lái xe taxi trực tiếp đến sân bay. Một nửa số ứng viên lớn tiếng phàn nàn về việc phải tự cất hành lý, những khó khăn khi phải ngồi chen chúc nhau phía sau người tài xế lớn tuổi chậm lễ rề. Trái ngược, ba người khác vẫn vui vẻ giúp bác tài đặt va-li vào cốp xe, tâm sự cởi mở cũng như hỏi chuyện về các địa danh mà họ thấy suốt dọc đường.

Khi tới khu điền trang, Branson khiến tất cả ngỡ ngàng khi tháo bỏ chiếc mặt nạ nhăn nhoe ra. Những người từng phàn nàn xuyên suốt chuyến đi đã bị loại bỏ. Và một trong những giám đốc điều hành mới được tuyển dụng, Sara Bakely, thậm chí đã phát triển rực rỡ đến mức trở thành đại biểu của thế hệ tỷ phú tiếp theo.

Branson luôn cố gắng sử dụng sự thành công của mình để tạo ra những ảnh hưởng tích cực. Trong suốt nhiều năm qua, ông là người ủng hộ các vấn đề về sức khỏe, giáo dục và công bằng xã hội, đồng thời cũng nỗ lực tận dụng sức ảnh hưởng của mình để cải thiện nhận thức về biến đổi khí hậu. Vị tỷ phú đã công bố giải thưởng từ

thiện Virgin Earth Challenge - cam kết trao 25 triệu USD cho bất kỳ ai tìm ra cách loại bỏ hàng tỷ tấn CO₂ khỏi bầu khí quyển mà không làm ảnh hưởng tới môi trường. Branson cũng không có ý định nghỉ hưu, mà dự định sẽ làm người ủy thác cho một số tổ chức từ thiện, để dành phần lớn thời gian thúc đẩy các sáng kiến phi lợi nhuận. Trong số đó, Healthcare Foundation đóng vai trò quan trọng thúc đẩy cuộc chiến chống bệnh AIDS thông qua nỗ lực giáo dục. Quỹ này cũng đã tham gia vào chiến dịch vận động

“Cha mẹ chống thuốc lá”, nhằm hạn chế quảng cáo về thuốc lá và tài trợ cho các hoạt động thể thao.

Richard Branson không trở thành tỷ phú chỉ vì đam mê kiếm tiền. Trong ông, còn là khát khao chinh phục thử thách, để kiến thiết những giá trị bền vững. Thay vì bám vào công thức sẵn có, ông “dám mơ lớn”, sẵn sàng chấp nhận rủi ro và học hỏi từ thất bại để không ngừng phá vỡ giới hạn. Vì thế, Richard Branson trở thành một trong những biểu tượng truyền cảm hứng của giới doanh nhân ■

Richard Branson cũng hướng tới cả giấc mơ chinh phục không gian.

